

उड़ीसा अते पुरी तों मथुरा

पुरी तों अगो लंका नूं जान दे बिजाए पंजाब नूं परते। (1511 ई मद्ध)◆

बागो (म्यांमार) तों जहाज रांही चलके बाबा समुन्दरी तट्ट दे नाल नाल हुन्दा होया रखाईन देस, चिटांगाग ते फिर दर्या हुगली दे मुहाने थांनी कलकत्ता आए ते फिर चन्द्रकोना तों कंटाई, भदरक, कट्टक, हुन्दे होए पुरी पहुंचे। ध्यान रहे अज्ज दे भुवनेशवर, बालासोर, जलेसवर जेहे शहर ओदों जां तां अजे जंमे नही सन जां अहमियत नही सन रखदे।

भदरक -ओड़ीसा दे अफसान्यां विच वी गुरू नानक दा नां चलदा आया है। अजेहे ही अफसाने उड़ीसा दे शहर भदरक विचले पिंड संगत साहब दे हन। वेखो नाल दिती तसवीर कि किवे 17 वी सदी दे इक उड़िया कवी ने गुरू साहब दा जिकर कीता फिर 1930 दे आस पास दे वी कवी ने गुरू साहब बारे लिख्या।

गुरू जी दी सोभा सुन महंत जल बल उट्टया सो मेदिनी पुर तों चल गुरू साहब दा टीचा कट्टक पहुंचना सी जो कि उड़ीसा (जां उड़ीसा) राज दी राजधानी सी। उड़ीसा विच्च उस वेले गजपती राजा प्रताप रुद्र देव दा राज सी। ध्यान रहे गुरू साहब दे शरधालू अलाउद्दीन हुसैन शाह दे जरनैल इसमाईल गाज़ी ने 1509 ई विच ओड़ीसा ते हमला कीता सी ते कुझ मन्दर वी ढाहे सी। साल पहलां ही उड़ीसा विच्च बड़ा भ्यानक काल वी प्या सी।

कटक- महंत गुरू साहब नूं कुट्टन चला आया- इस तों

गुरुदुआरा श्री गुरू नानक संगत साहब, पिंड संगत (नकशा सूचक 21.045891, 86.519061) जिला भदरक दी इमारत ते वेखो पंजाबी अंगरेजी हिन्दी अते उड़िया विच तखतियां लगियां जित्रां ते हेठ लिखी अबारत लिखी है:

“सिख धरम के बानी तथा पहले गुरू सी गुरू नानक देव जी पहली उदासी दे समें .. भदरक दे पिंड संगत विच इस जगहा ते रुके सन अते कुझ दिन साध संगत कीती सी। 18वी सदी दे भदरक दे इक कवी श्री बंशी बल्लभ गोसवामी ने अपनी कविता विच श्री गुरू नानक देव जी दा जिकर कीता है। 1930 दे इक उड़िया लेखक श्री राजा बल्लभ महांती ने अपनी ओड़िया कविता भद्रकाली जणान विच श्री गुरू नानक देव जी अते संगत पिंड दा जिकर कीता है। इह जगा ओड़िसा दे रिवेनियू डिपार्टमेंट विच ‘नानक डेहा’ के नाम नाल रेजिस्टर्ड है। श्री गुरू नानक जी ने निम दे जिस पेड़ थल्ले बैठ कर संगत कीती सी उस दा इक हिस्सा तखत श्री हरमन्दर साहब, पटना साहब विखे सुरिखत रखा होया है।”

पिंड महर जो कहन्दे चार नही तिन्न उदासियां कीतियां सन- नूं जवाब:

दो नही। तिन्न उदासियां च गाहआ सी हिन्दुसतान। चौथी उदासी मक्के दी।

हालां पुरातन जनम साखी ने साफ साफ 4 उदासियां दी गल कीती है पर कुझ अजोके सिक्ख इतहासकारां ने केहा कि गुरू नानक दियां चार नही तिन्न उदासियां सन। इन्हां दा कहना है कि गुरू साहब सुलतानपुर तों रवाना हो कुरखेतर, दिल्ली, हरदुआर, यू पी, बेहार, बंगाल अते असाम अते वापसी ते उड़ीसा, आंधरा, तमिलनाडू, लंका, करनाटक, केरल, महाराश्टर, छतीशगढ़, मद्ध प्रदेश, गुजरात, राजस्थान अते वापसी पंजाब आए। साडा कहना है कि गुरू साहब पहली उदासी वेले उड़ीसा तों वापस पंजाब आ गए सन अते दुबारा रवाना हो के समुन्दर तट्ट दे नाल नाल पैदे इलाके देख के संगलादीप (सी लंका) पहुंचे सन।

उथो वापसी ते दक्खनी भारत गाहआ ते मद्ध प्रदेश, राजस्थान दे रहन्दे इलाके गाहे। साडे हिसाब इनां लिखारियां होर वी वड्डी गलती इह कीती कि तीजी उदासी वेले नेपाल जाना दरस्या है जदों कि गुरू साहब दे बेहार तों नेपाल जान दे साफ सबूत मिलदे हन। फिर कई लिखारियां ने गुरू साहब दा पूरब विच सिंधापुर अते पच्छिम विच रोम तक जाना लिख दिता है। असी इस नूं कलपना तों सिवाए कुझ नही मन्नदे। साडा कहना है कि साहब पूरब विच म्यामार बरमा दे आवा ते बागो शहर तक गए अते पच्छिम विच बगदाद तों परत आए। कई लिखारियां गुरू साहब दा मजार

इ शरीफ, बुखारा, ताशकन्द, समरकन्द आदि जाना लिख दिता है जिस नाल असी सहमत नही।

जगननाथ पुरी तों पंजाब परत आए सन।

1. गुरू साहब दियां कुल चार उदासियां (यातरावां) होन बारे परम्परा (पिता-पूरखी रवायत) है। पुरातन जनम साखी ने वी साफ साफ चार दसियां हन। इस अनुसार दक्खन देस गुरू साहब ने दूसरी उदासी वेले देख्या।

2. पर अजोके दौर विच्च गुरू साहब दी उदासियां ते कंम करन वाले कई लिखारियां ने लिख्या है कि उदासियां तिन्न ही सन। ओनां दा कहना है कि पूरब ते दक्खन भारत दी उदासी इक्क ही सी।

उदासिया ते साडे हल्य जो पुसतकां लगिया हन उह इह हन उ ग्यानी ग्यान सिंध, (अ). डा. त्रिलोचन सिंध, ई डा. सुरिन्दर सिंध कोहली, स फौजा सिंध ते किरपाल सिंध

दक्खन पूरब दी इको उदासी कहन वाल्या दा खंडन

ओपरोकत विच्चों क्रमांक (अ) अते स दा मन्नना है कि पूरब ते दक्खन दी उदासी इक्क ही सी। उह लिखदे हन कि इहदे विच्च की तुक्क होयी कि पुरी तों गुरू साहब हज़ारां किलोमीटर दा सफर करके पहलां पंजाब आउन ते फिर लंका जाण?

(अ) दा मन्नना है कि बाला साखी पूरब ते दक्खन दी इक्क ही उदासी मन्नदी है।

साडा सोचना है (अ) दा अजेहा सोचना गलत है क्युकि बाला तां टूक (मारग दी पैड़) दी रता प्रवाह नही करदा। **पिंड अताल मडे उ चल्ता** ▶

कुझ समां बाद ई दा मख्ख गुरू साहब कटक पहुंचे ते राजे प्रताप रुद्र देव नूं आपना सिक्ख बना ल्या। पहलां राजा काली माता दा भगत सी ते वाम मारगियां दे असर हेठ सी। इलाके दे कुझ होर महत्त्वपूरन लोक वी जदों सिक्ख सज्ज रहे सन तां जादू टूने च माहर महंत चेतन भारती नूं इस गल दा पता लग्गा तां उह

गुरू साहब नाल ईरखा करन लग्गा। उस ने आपने जंतर मंतर रांही गुरू साहब ते हमला करनां चाहआ पर नाकाम रेहा।

फिर इक दिन खुद्द ही डंडा फड़ह के गुरू साहब नूं मारन दे इरादे नाल जदों गुरू साहब दे डेरे आया तां

थाई थाई उस ने लिखा है "इथों फिर गुरू साहब ने उडारी लई"। मिसाल दे तौर ते बाले ने तां इंडे बाडी वाली पूरब दी साखी नूं मक्के दी यातरा नाल ही विखा दिता है। साडा कहन तों भाव कि रूट ट्रेकिंग दे मसले ते आपां बाले ते निरभर नही कर सकदे।

बाकी पुरी तों तलवंडी दा सफर लग्ग पग ओनां ही है, जिन्ना पुरी तों कोलम्बा (कोटे)। (हां पंजाबो लंका पहुंचन विच्च फिर 4000 किलोमीटर दा वक्खरा सफर सी। पर उह तां गुरू साहब ने हर हालत विच्च करना ही सी) नाले रवायत है ते जनम साखियां विच अते बार बार लिखा मिलदा है कि गुरू साहब यातरा त्याग बेबे नानकी नूं मिलन आ जांदे सन। फिर इह सबूत वी मिलदा है कि बिसियर देस दी यातरा मौके मरदाना अक्क गया सी ते पंजाब जान दी बार बार जिद्द कर रेहा सी। इक्क दो वारी इकल्ला वी रवाना हो पया सी। जदों फिर कौडे राखश कोल फसदा है।

ओहनी दिनी फिर ओडीसा ते नाल लग्गदे इलाक्यां विच्च राजनीतक हालात वी खराब हो चुकके सन। उडीसा ते हमला हो गया सी। लड़ाईआं दे दौरान राजे महाराजे चक्रवरती साधुआं नूं वी वरत जांदे सन। जसूसी दे शक च कई मारे वी जांदे सन। हो संकदा गुरू साहब दा दक्खन दिशा वल उदासी जारी नां रक्खन दा इह वी कारन होवे।

फिर सु अते (अ) दा कहना है कि सोढी मेहरबान ते भायी मनी सिंघ ने वी मय्या है कि दक्खन ते पूरब दी यातरा इक्क ही सी भाव पहली उदासी विच्च ही उनां दी दक्खन दी सैर निपटाई।

उंज (अ) दूसरी थां आपे इह गल मत्रदा है सोढी मेहरबान भरोसेयोग नही अखे उह इस बाबत इक्क थां लिखदा है कि पूरब-दक्खन दी उदासी इक्क ही पर दूसरी थां लिखदा है कि गुरू साहब इक्क वेरां परत आए ते दक्खन दी उदासी लई दुबारा रवाना होए। (सो सानू खंडन करन दी जरूरत ही नही रह जांदी)

जिथों तक्क भायी मनी सिंघ दा संबंध है उह वी यातरा दी तरतीब दी मरयादा नही पालदे। उह मरदाने नूं छल्ला बणाउन वाली साखी जगनाथ पुरी दी यातरा तों बाद दिन्दे हन। फिर पटने लागली 'लाल लभन ते जोहरी कोल वेचन वाली साखी' उह बीकानेर विच्चलियां साखियां नाल दिन्दे ने।

फिर भायी गुरदास दियां हेठ दितियां सतरां तों तुसी साफ अन्दाजा नही ला सकदे कि दक्खन ते पूरब दी उदासी इक्क सी:-

बाबा आया तीरथीं तीरथ पुरब सभे फिर देखे ॥

पूरब धरम बहु करम कर भाउ भगति बिन किते न लेखे ॥

भाउ न ब्रहमे लिखा चार बेद सिंप्रति पड़ह देखे ॥

ढूंडी सगली पिरथमी सतिजुग आदि दुआं पर त्रैतै ॥

कलिजुग धुंधूकार है भरम भुलायी बहु बिधि भेखे ॥

भेखीं प्रभू न पाईए आप गवाए रूप न रेखे ॥

गुरमुख वरन अवरन होइ निव चले गुरसिख विसेखे ॥

तां कुछ घाल पवै दर लेखे ॥

फिर देखो डा. त्रिलोचन सिंघ जी भायी गुरदास दियां उकत असपश्रत सतरां तों अन्दाजा लाउदे हन भारत विचली उदासी इक्क सी ते दूसरे पासे जदों पुरातन जनम साखी जदों साफ दक्खन दी उदासी वक्खरी लिख रही है, "दुतिया उदासी कीती दक्खन की....." इहनां सतरां नूं नजरअन्दाज करके पुरातन नूं वी आपने पक्ख विच्च मत्र रहे हन।

डाक्टर साहब इक्क दूरी नूं लै के बह नही सकदे कि गुरू साहब दूना सफर क्यो करनगे? इस सच्च नूं नजरअन्दाज करदे हन कि जेहडे असथान गुरू साहब ने पुरी तों सुलतानपुर नूं परतघां गाहे उह तां हर हालत विच उहनां ने वेखन ही सन। सवाल इह है कि की गुरू साहब नूं कुझ सथानां ते दो वारी जाना पया? पर अजेहा नही कीता गुरू साहब ने।

हन सवाल उठदा है कि जदों दोहर पाउन दियां साडे कोल मिसालां है ही नही तां फिर असी रवायत नूं क्यो रद्द कर रहे हां? इतहास दी सायंस दा असूल है कि "प्रम्परा नूं हमेशां सच्च मत्रो जिन्ना चिर तक उहनूं झूठ नां साबत कर सकी?"

जनम साखियां वाल्यां साखियां सांभ के महान सेवा कीती है पर साफ लग्गादा है लिखन वेले उहनां कोल भूगोलिक ग्यान ते नकश्यां दी अणहोद सी। सानूं कोयी हैरानी नही हुन्दी जदों असी देखदे हां कि सोढी मेहरबान नूं इह नही पता हुन्दा कि जगन नाथ पुरी अयुध्या दे मुकाबले बनारस तों नूँडे है। इस युग विच्च असी ज्यादा खुशकिसमत हां क्युकि साडे इक्क पोटे (कलिक) ते दुनियां दा कोयी वी नकशा साडे साहमने हुन्दा है।

अज्ज साडे कोल सभ तों वड्डा सबूत है मैपिंग (नकशा निगाह)। हालां साडे तों पहलां इह कंम असंभव तां नही सी पर उस विच अथाह मेहनत सी। खुशकिसमती नाल कम्प्यूटर ने मैपिंग नूं बहुत असान बना दिता है। खास करके गूगल मैप ने तां इह कंम आटोमैटिक ही कर दिता है। मैपिंग तों गुरू साहब दियां यातरावां दे साफ साफ 4 टैक जां पैटरन उभरदे हन।

जनमसाखियां ते इतहासकारां ने जित्ये जित्ये गुरू साहब दा जाना लिखा है असां उह सथान नकशे ते भरे। फिर ट्रिश (व्यू) नूं घट्ट वध करके जदों वेख्या तां बडे ही सपश्रत तौर (जी हां साफ साफ) गुरू साहब दी भारत यातरा दे 4 टैक बणदे नजर आउदे हन। चौथा टैक समुन्दर तट्ट दे नाल नाल बहुत ही साफ ते वक्खरा है।

(वेखो गुरू नानक ट्रेवल गूगल मैप लिंक सफा 5 ते)

सो जेहडे विदवान पूरब ते दक्खन दी उदासी नूं इक्क मत्रदे हन, गूगल मैपिंग रांही उह गलत साबत हो जांदे हन।

अरब सागर तट्ट दे नाल नाल उदासी वापसी वेले नही सगों लंका जान वेले दी है।

बाकी जिवे कि उते दस्स्या है क्रमांक उ ते ई तां मत्रदे ही हन कि इह दो उदासियां सन। पर इह दूसरी उदासी च बाबे दी सुलतानपुरी रवानगी फिर मालवा (बठिंडा) सिरसा, बीकानेर, मारवाड, जैसलमेर, उदेपुर, चितौड़, सरोही, उजैन, उकारेशवर, बुरहानपुर, नन्देड़, बिंदर, गोलकुंडा, करनूल, अनंतपुर, तिरुपती, पांडीचरी अते लंका (टैरक उ पहुंचणा।

अते वापसी- नागापट्टीनम, थुथूकुडी (टुटीकरन) कोज़ीकोड (कालीकट) पद्मनाभापुरम, कोचीन, बंगलौर, गोदावरी, श्रिंगेरी, गोआ, बम्बे, भडोच, बड़ोदा, अहमदाबाद, जूनागड़ह, सोमनाथ, दवारका, कच्छ, मुलतान, तुलंभा (सज्जन ठग्ग), मुलतान (टैरक अ)

साडा ग्यानी जी ते डा. कोहली नाल किये मतभेद है?

जिवे ग्यानी जी ने लिखा है कि गुरू साहब जगन नाथ पुरी तों सिधे ही पंजाब नूं हो तुरे सन इस मसले ते असी ग्यानी जी दे अनुआई हां।

अगो ग्यानी जी ने लिखा है कि गुरू साहब खुशक भाव (टैरक उ रसते लंका नूं गए ते वापसी (टैरक अ) रांही।

असी इस तों ऐन उलट सोचदे हां। असी कहने आ कि गुरू साहब तलवंडी तों पहलां सिद्धे लंका गए उह वी समुन्दरी रसते ते वापसी खुशक रसते (टैरक उ रांही।

दर असल साडे अधिऐन नूं उंज तां अधार ते उतशाह इनां इतहासकारां दी लिखतां तों ही मिलदा है पर हेठ लिखे कारनां करके असी इनां विदवानां नाल सहमत नही हो पाए:

हालां साडे इस अधिऐन दौरान मूशकलां आईआं क्युकि डा. कोहली दे दस्से यातरा दे असथानां दा दोवां टैकां विच्च रल गड्डु हुन्दा नजर आया। फिर गहुं नाल वाचन ते पता लग्गा कि सतिकारत विदवान कोहली ने रूट ट्रेकिंग लापरवायी नाल कीती है। उहदे कुझ इह उदाहरन इह हन:-

उ. गुरू साहब दा मुम्बयी जाना कोहली दो वार दिखाउदा है। जान वेले ते वापसी वेले वी। इहां हाल पूने दा है।

अ. मैंगलूरू (मैंगलौर- करनाटक) नूं उह जान वेले टैक (टैरक उ विच्च विखाउदा है। फिर बिनां किसे ठोस अधार ते गुरू साहब दा रामागिरी (आंध्र प्रदेश) सीरंगपटनम (टिपू सुलतान दे शहर) विखे जाणा।

स. डा. कोहली हुरां दा (टैरक अ) विच्च मुलतान, शेखूपुरा, कमालिया आदि दा शामल करनां भूगोलिक तौर ते वैसे ही गलत है।

ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਚੇਤਨ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਹਥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਡੰਡਾ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ। ਹਥ ਉਠੇ ਹੀ ਨਾ। ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਤੇ ਅਜੇਹੇ ਲਫਜ਼ ਬੋਲੇ ਕੇ ਮਹੰਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨਫਰਤ ਤੇ ਈਰਖਾ ਹਰਨ ਹੋ ਗਈ। ਬੁਝਭਝਾਉਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਫਹ ਪਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸੇਵਕ ਹੀ ਬਣ ਗਏ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਾਤਨ ਸਾਹਬ ਜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਲਿਆਬੋਧਾ, ਕਟੁਕ

ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁਕ਼ ਫਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਰੁਕ਼ ਕੀਧੀ 400 ਕੁ ਸਾਲ ਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਤਨਾ ਸਾਂਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਰੁਕ਼ ਦੇ ਬਿਯ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਰੁਕ਼ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅੰਦਰ ਖੜਾ ਹੈ।

ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਾਤਨ ਸਾਹਬ ਜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਲਿਆਬੋਧਾ ਸ਼ਸ਼ੀਭਿਤ ਹੈ।

ਕਟੁਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਜਗਨ ਨਾਥ ਪੁਰੀ ਗਏ।

ਕਟੁਕ ਵਿਖੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਦਾਤਨ ਕਰਕੇ ਆਕੀ ਦੀ ਟਹਨੀ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਗੜੀ ਸੀ ਉਹ ਵਕਤ ਪਾ ਕੇ

ਕੋਹਲੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੰਮ ਨਾਲ ਵਾਚਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨਾਂ ਜਨਮ ਸਾਖਿਆਂ ਦੇ ਦਸ਼ੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੇ ਪਛਾਨਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੇੜਯੋ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨਾਂ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਬ ਹੁ ਗ੍ਰਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੀ ਵਰਤੀ ਹੈ।

(ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂ ਉਸ ਤੇ ਸੀਸ ਝੁਕਦਾ ਹੈ।)

ਹੋਰ ਦੇਖੋ:

1. ਜਗਨ ਨਾਥ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਭਾਧੀ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤਨ ਦੀ ਜਿਫ਼ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਮਨਸੁਕ਼ ਬਾਧੀਏ ਵਾਲੀ ਗਲ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਤੇ ਲੰਕਾ ਜਾਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਅਹਮਿਯਤ ਦੇਣਾ।

2. (ਟਰੈਕ ਤੇ ਟਰੈਕ ਅ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟੁ ਸਮਾਂ ਲੈਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਦੂਰ ਦਕ਼ਨ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਿਕ਼ੀ ਦੇ ਧੁੰਰੇ (ਗੋਇੰਦਵਾਲ, ਖੜੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਦੁਆਬਾ) ਘਟੁ ਆਉਦਿਆਂ ਹੋਯਗਿਆਂ। ਪਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਕੁਰੂਖੇਤਰ, ਦਿੱਲੀ, ਮਥੁਰਾ, ਊੜੇ, ਇੰਦੌਰ, ਗੁਜਰਾਤ, ਸਿੰਧ, ਭੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਠਾਂ ਗਾਹੇ ਬਿਗਾਹੇ ਵਧਾਏ ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਅਰੋੜੇ ਸਿਕ਼ ਆਉਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਸੋਢੀ ਮੇਹਰਬਾਨ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਤਬੰਧ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਪਰਤਨਾ ਖੁਸ਼ਕ ਰਸਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਟਰੀਬ ਬਧਾਧੀ ਹੈ ਦੂਰ ਦਕ਼ਨ, ਕੇਰਲ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮਢ੍ਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਮਾਲਵਾ), ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ/ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮਥੁਰਾ, ਕੁਰੂਖੇਤਰ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ। ਸਾਡਾ ਕਹਨ ਤੋਂ ਮਨਲਭ ਹੈ ਐਨੀ ਦਿਨੀਂ ਮਥੁਰਾ ਜਾਂ ਊੜੇ ਦੇ ਸਿਕ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਕੇਹੜੇ ਪਾਸੋਂ ਉਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਸੋ ਸੋਢੀ ਮੇਹਰਬਾਨ ਨੇ ਐਹੋ ਟਰੀਬ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਦਸ਼ੀ ਗਈ। ਇਹੋ ਟ੍ਰੈਕ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫੋਹ ਹੈ। ਠਾਂ ਸੋਢੀ ਨੇ ਬਰੀਕਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆਂ।

4. ਤਿੰਨ ਉਦਾਸਿਆਂ ਦਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਖੁਫ਼ ਹੀ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੀ ਟੁਕ ਬਨੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਰਾਜਥਾਨ ਨੂੰ ਦਕ਼ਨ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਉਤਰੀ ਸਿਰਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਅਵਾ (ਕੁਰੂ) ਮਟਨੇਰ, ਮਥੁਰਾ (ਧੂ ਪੀ) ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਕਲਯਾਤ, ਭੀਕਾਨੇਰ ਜਾਨਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਵਾਪਸ ਖੇਤਰਨਾਕ ਇਲਾਕੇ ਵਲ ਕਯੁਕਿ ਜੇ ਇਹ ਨਾਂ ਦਸ਼ਨ ਠਾਂ ਸਿੰਧ ਤੇ ਪਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਨਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿੰਨੀ ਹਾਸੀਹੀਨੀ ਗਲ ਹੈ ਨਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਸਿਰਸੇ ਤੋਂ ਪਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਜਾਨ ਦੇ ਬਿਯ ਆਖਾ ਰਾਹ ਭੀਕਾਨੇਰ ਵਾਲਾ ਚੁਯਦੇ ਦਸ਼ਾ ਗਏ।****

6. ਜਨਮ ਸਾਖਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਤੁਲੰਭੇ (ਸਜ਼ਨ ਠਗਮ) ਪਾਕਪਟਨ ਤੇ ਉਚ ਆਦਿ ਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸਕ਼ਰ ਕੰਧਕੋਟ ਆਦਿ ਜਾਨਾ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਨਾਂ ਕਿ ਦਕ਼ਨ ਵਲੋਂ ਵਾਪਸੀ ਤੇ। ਨਿਰਾ ਜਨਮ ਸਾਖਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਦ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲਿਖਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਲੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਗ੍ਰਾਮੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸਿੰਧ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਬਦਲੀ ਹੈ।

7. ਲਕ਼ਪਤ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਇਹ ਰਵਾਧ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਬੇੜੇ ਦਾ ਕਰਾਯ ਆ ਭਰਯਾ ਸੀ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਲਕ਼ਪਤ ਤੋਂ ਗੁਰੂ

ਸਾਹਬ ਮਕਕੇ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਯੁਕਿ ਲਹੌਰ (ਪੰਜਾਬ) ਤੋਂ ਹੜ੍ਹ ਤੇ ਜਾਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਰਾਚੀ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਫੜਦੇ ਸਨ। ਵੇਖੋ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਕਾਸਮ ਜਦੋਂ ਸਿੰਧ ਆਯਾ ਉਹ ਵੀ ਦੇਬਾਲ (ਕਰਾਚੀ) ਹੀ ਉਤਰਯੋ। 1511 ਈ ਈਕ ਅਰਬ ਜਹਾਜਰਾਨ ਸੁਲੇਮਾਨ ਮਾਹਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕਰਾਚੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

8. ਫਿਰ ਬੜੋਛ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਵੀ ਰਵਾਧ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੇੜਾ ਦੇਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਚਾਦਰ ਦੀ ਬੇੜੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਐਥੇ ਚਾਦਰ ਸਾਹਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਉਤਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲੰਝੇ ਬੇੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕਯੁਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਹਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟੁਟੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 9. ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਾਂ ਦਕ਼ਨੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਿਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦਿਆਂ ਦੋ ਵਕ਼ ਵਕ਼ ਪਟੜਿਆਂ (ਟਰੈਕਜ਼) ਨਜ਼ਰ ਆਉਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਲੰਕਾ ਤੇ ਮਕਕਾ ਦਿਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਮੌਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਪਟੜਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹੇ। (ਵੇਖੋ ਨਕਸ਼ਾ)

(੩) ਸੋ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਚਲਦੇ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਤਲਵੰਡੀ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਹਫ਼ਤ ਮਦਾਰ, ਧੁੰਮਠਕੇ, ਛਾਂਗਾ ਮਾਂਗਾ, ਚੂੰਠਣਿਆਂ, ਹੁਜਰਾ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ, ਦੀਪਾਲਪੁਰ, ਪਾਕਪਟਨ, ਬੂਰੇਵਾਲਾ, ਵੇਹਾੜੀ, ਤੁਲੰਭਾ, ਉਚ, ਮਿਟੁਠਕੋਟ, ਕੰਧਕੋਟ, ਸਕ਼ਰ, ਸ਼ਿਕਾਰਪੁਰ, ਬਕਰਾਠੀ, ਮੀਰਪੁਰ-ਖਾਸ, ਲਕ਼ਪਤ, ਅੰਜ਼ਾਰ, ਦਵਾਰਕਾ, ਪੋਰਬੰਦਰ, ਜੁਨਾਗੜ੍ਹ, ਸੋਮਨਾਠ, ਬੜੋਚ, ਰਤਨਾਗਿਰੀ, ਗੋਆ, ਕਨੜਨੂਰ, ਕੋਝੀਕੋਡ (ਕਾਲੀਕਟ) ਕੋਝੀ, ਪਾਲਮਕੋਟਾ, ਪਦਮਨਾਠਪੁਰ, ਕਨਯਾਕੁਮਾਰੀ ਰਾਂਹੀ ਲੰਕਾ ਪਹੁੰਚੇ। (ਵੇਖੋ ਦਿੱਤਾ ਨਕਸ਼ਾ)

(ਅ) ਨਨਕਾਨਾ ਸਾਹਬ ਅਲਪਾ ਕਲਾਂ, ਸਤਧਰਾ, ਹੜਪਾ, ਤੁਲੰਭਾ, ਮੁਲਤਾਨ, ਫਰੀਦਵਾਲਾ ਆਦਿ

10. ਅਸਾਂ ਨਾਨਕ ਝੀਰਾ ਬਿਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਨ 1972 ਵਿਚ ਕੀਤੇ। (ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ) ਐਠੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਇਹੋ ਦਸ਼ਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਲੰਕਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਹੋ ਵੇਖੋ ਤਾਰਾ ਸਿੰਧ ਨਰੋਤਮ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਤਿਲਗੰਜੀ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਬਿਦਰ ਪਹੁੰਚਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤਿਲਗੰਜੀ ਨੂੰ ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਗਿਠਦੇ ਹਨ।

ਕਧੀ ਲਿਖਾਰਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਜਯਾਦਾ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਪੈਦਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਜੇਹਾ ਸੋਚਨਾ ਵੀ ਨਹਾਧ ਗਲਤ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਜਨਮ ਸਾਖਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਿਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਦਰਯੀ ਜਹਾਜਰਾਨੀ ਰਾਂਹੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਠਾਂ ਠਾਂ ਜਿਕਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਕ ਨੇ ਠਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਮਛ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਧ ਆ ਹੈ।

ਤੁਲੰਭੇ ਜਾਠਾ- ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਉਦਾਸਿਆਂ ਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਨ ਤੋਂ ਪਹਲਾਂ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਪਾਕਪਟਨ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਹੋ ਆਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਸਜ਼ਨ ਠਗਮ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਮੌਕੇ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ।

जगननाथ पुरी पहुंच्या निरंकारी नानक

पथर दी आरती क्यो? आरती होवे ब्रेहमंड दे मालक दी

(जून/जुलायी 1511)

जगन नाथ पुरी हिन्दू आं दा बहुत ही विशाल ते प्रसिध मन्दर है जित्ये हर साल रथ यातरा निकलदी है। मूल विच्च इथे बुद्ध मत्त दा बोल बाला सी ते उह लोक भगवान बुद्ध दे दन्द दी विशाल यातरा कड्या करदे सन। बुद्ध मत्त दे पतन तौ बाद पंड्यां ने वी 11 सदी ईसवी विच्च उस प्रम्परा नूं दूसरा रूप दे दिता। इथे भगवान कृष्ण नूं सिसटी दे मालक भाव जगन नाथ दे रूप विच्च पूज्या जांदा है। इह कहानी घड़ी होयी है कि भगवान दी मूरती खुद्द ब्रहमा ने तराशी सी। सो जित्ये इह गल होए कि मूरती खुद्द भगवान ने बणायी है तां शरधा तां अथाह होवेगी ही।

फिर हर साल जून जुलायी दे महीने भगवान दी मूरती नूं उहदी मासी दे घर 10 दिन वासते भेज्या जांदा है अखे जित्ये उह मठ्याईआं दा भोग करदे हन। भगवान दी इह यातरा बड़ी शानो शौकत वाली हुन्दी है। मूरती नूं 50 फुट्ट उच्चे रथ विच्च बैठायआ जांदा है। शरधालू रस्यां नाल उह रथ खिचदे हन। अग्गे अग्गे इलाके दा राजा झाड लाउदा है। रसम नूं इना रोचक बना दिता गया है कि लक्खां लोक रथ यातरा विच्च शामिल हुन्दे हन।

आम दिनां विच्च वी इथो दे मन्दर दी शामी होन वाली आरती बहुत शानो शौकत वाली हुन्दी है। चार चुफेरे रंग रंग दियां सुगंधियां दी खुसबू, ते रंग रंग दे दीव्यां रांही रोशनी खिलारी जांदी है। फिर थाल विच्च सुगंधियां ते चार दीवे मूरती दे साहमने घुंमाए जांदे हन: चार वारी पैरां ते, दो वारी धुन्नी दे साहमणे, इक्क वारी मूंह दे साहमणे, ते फिर सत्त गेड़े सारे सरीर दे दुआले दुआए जांदे हन।

रथ यातरा मौके साहब 'सिंध पौर' नामी सथान ते डेरा कीता होया सी। गुरू साहब दी रूहानी ताकत दा लोकां नूं पता लग चुक्का सी। चार चुफेरे बाबा नानक दी जै जै कार हो रही सी। एसे तरां इक्क शामी आरती वेले बा रसूख लोकां दा हजूम गुरू साहब नूं मन्दर दे अन्दर लै गया कि तुसी वी आरती विच्च शामिल होवो। अजे आरती शुरू नही सी होई। पंडतां नाल सर-सरी गल बात हो रही सी कि घंटियां वज्जणियां शुरू हो गईआं। आरती शुरू हो गई। सभ खलो गए। गुरू साहब जित्ये बैठे सी बैठे ही रहे।

आरती तौ बाद पंड्यां ने गुरू साहब अग्गे विरोध जितायआ कि तुसी संत महातमा हो के आरती दी रसम दी बेअदबी कीती है। गुरू साहब ने मौजूद सभ लोकां नूं समझायआ कि "मै उस भगवान नूं मंत्रदा है जो सारे ब्रेहमंड विच्च मौजूद है ते घट्ट घट्ट दी

जानणहार है।"

"मै जदों उस भगवान दी आरती करदा हां तां वेखदा हां कि इक्क विशाल ब्रेहमंड रूपी थाल विच्च सूरज, चन्द, धरतियां, तारे रूपी दीवे जग रहे ने। ओस भगवान दी चौर खुद्द वगदी हवा कर रही हुन्दी है, सारी सिसटी दे फुल्लां ते बनासपती ने खुशबू खिलारी हुन्दी है।"

धनासरी महला 1 आरती आं सतिगुर प्रसादि ॥ गगन मै थालु रवि चन्दु दीपक बने तारिका मंडल

800 साल पुराना जगन नाथ पुरी मन्दिर जिस दी सलाना रथ यातरा हिन्दुसतान विच प्रसिद्ध है।

जनक मोती ॥ धूप मलआनलो पवनु चवरो करे सगल बनराय फुलंत जोती ॥1॥ कैसी आरती होइ भव खंडना तेरी आरती ॥ अनहता सबद वाजंत भेरी ॥1॥ रहाउ ॥ सहस तव नैन नन नैन है तोह कउ सहस मूरति नना एक तोही ॥ सहस पद बिमल नन एक पद गंध बिनु सहस तव गंध इव चलत मोही ॥2॥ सभ मह जोति जोति है सोइ ॥ तिस कै चाननि सभ मह चाननु होइ ॥ गुर साखी जोति परगटु होइ ॥ जो तिसु भावै सु आरती होइ ॥3॥ हरि चरन कमल मकरन्द लोभित मनो अनदिनो मोह आही प्यासा ॥ क्रिपा जलु देह नानक सारिग कउ होइ जा ते तैरे नामि वासा ॥4॥1॥7॥9॥

ब्रेहमंड दे मालक दी आरती करन वाला इह शखस किवे किसे पथर दी मूरती दी आरती कर सकदा है। गुरू साहब दा कहन दा लहजा कुझ अजेहा सी कि पंड्यां दे होश उड गए। ओथे सभ नूं महसूस हो गया

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਰਤੀ ਸਾਹਬ, ਪੁਰੀ, ਉੜੀਸਾ

ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰੇਹਾ ਹੈ ਨਿਰਾ ਪਾਖੰਡ ਤੇ ਰਸਮ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦਾ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੁਦ੍ਰ ਦੇਵ ਵੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲਗਾ। (ਸਿਕੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਮੰਗਲ ਦੱਤ ਆਇਆ ਹੈ)

ਧਨ ਸਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ, ਅਗਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਅਹਸਾਸ ਕਰਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਗਲਤ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਗਰਮਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਥਾਨਕ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ (ਬੀਚ) ਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਵਡ਼ਾ ਕੀਰਤਨ ਇਕੱਠ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਧ, ਜੋਗੀ, ਮੰਡਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਸੰਤ ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਮੰਡਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ। ਇਕ ਜਥੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੂਜੇ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਗਾਈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ:

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਸਚੁ ਕਹਹੁ ਸਚੈ ਘਰਿ ਰਹਨਾ ॥ ਜੀਵਤ ਮਰਹੁ ਭਵਜਲੁ ਜਗੁ ਟਰਨਾ ॥ ਗੁਰੁ ਬੋਹਥੁ ਗੁਰੁ ਬੇੜੀ ਟੁਲਹਾ ਮਨੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਪਾਰਿ ਲੰਘਾਯਆ ॥1॥ ਹੁਤਮੈ ਮਮਤਾ ਲੋਭ ਬਿਨਾਸਨੁ ॥ ਨਤੁ ਦਰੁ ਮੁਕਤੇ ਦਸਵੈ ਆਸਨੁ ॥ ਊਪਰਿ ਪਰੈ ਪਰੈ ਅਪਰੰਪਰੁ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਯਆ ॥2॥ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇਵਹੁ ਹਰਿ ਲਿਵ ਟਰੀਏ ॥ ਅਕਲੁ ਗਾਯ ਜਮ ਤੇ ਕ੍ਯਾ ਡੀਏ ॥ ਜਤੁ ਜਤੁ ਦੇਖਤੁ ਤਤੁ ਤਤੁ ਤੁਮੁ ਹੀ ਅਵਰੁ ਨ ਡੁਟਿਯਾ ਗਾਯਆ ॥3॥ ਸਚੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਚੁ ਹੈ ਸਰਨਾ ॥ ਸਚੁ ਗੁਰੁ ਸਬਦੁ ਜਿਤੈ ਲਗਿ ਟਰਨਾ ॥ ਅਕਥੁ ਕਥੈ ਦੇਖੈ ਅਪਰੰਪਰੁ

ਫੁਨਿ ਗਰਬਿ ਨ ਜੋਨੀ ਜਾਯਆ ॥4॥ ਸਚੁ ਬਿਨੁ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਆਵੈ ਜਾਵੈ ॥ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਸਾਯਨੁ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਪਾਯਆ ॥5॥ ਸਚੁ ਬਿਨੁ ਭਵਜਲੁ ਜਾਯ ਨ ਟਰੀਆ ॥ ਏਹੁ ਸਮੁੰਦੁ ਅਥਾਹੁ ਮਹਾ ਬਿਖੁ ਭਰਿਆ ॥ ਰਹੈ ਅਤੀਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇ ਊਪਰਿ ਹਰਿ ਨਿਰਭਤੁ ਕੈ ਘਰਿ ਪਾਯਆ ॥6॥ ਝੂਠੀ ਜਗੁ ਹਿਤੁ ਕੀ ਚਤੁਰਾਯੀ ॥ ਬਿਲਮੁ ਨ ਲਾਗੈ ਆਵੈ ਜਾਯੀ ॥ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਚਲਹੁ ਅਭਿਮਾਨੀ ਉਪਜੈ ਬਿਨਸਿ ਖਪਾਯਆ ॥7॥ ਉਪਜਹੁ ਬਿਨਸਹੁ ਬੰਧਨੁ ਬੰਧੇ ॥ ਹੁਤਮੈ ਮਾਯਆ ਕੇ ਗਲਿ ਫੰਧੇ ॥ ਜਿਸੁ ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ ਨਾਹੀ ਮਤਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸੋ ਜਮੁ ਪੁਰਿ ਬੰਧਿ ਚਲਾਯਆ ॥8॥ ਗੁਰੁ ਬਿਨੁ ਮੋਖੁ ਮੁਕਤਿ ਕ੍ਯੁ ਪਾਏ ॥ ਬਿਨੁ ਗੁਰੁ ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ ਕ੍ਯੁ ਧ੍ਯਾਏ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇਹੁ ਟਰਹੁ ਭਵੁ ਡੁਟਰੁ ਮੁਕਤਿ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਯਆ ॥9॥ ਗੁਰਮਤਿ ਕ੍ਰਿਸਨਿ ਗੋਵਰਧਨੁ ਧਾਰੇ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਧਿ ਪਾਹਨੁ ਟਾਰੇ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇਹੁ ਪਰਮੁ ਪਦੁ ਪਾਏ ॥ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਯਆ ॥10॥ ਗੁਰਮਤਿ ਲੇਹੁ ਟਰਹੁ ਸਚੁ ਟਾਰੀ ॥ ਆਤਮੁ ਚੀਨਹੁ ਰਿਦੈ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ਜਮੁ ਕੇ ਫਾਹੇ ਕਾਟਹੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਅਕੁਲੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਯਆ ॥11॥ ਗੁਰਮਤਿ ਪੰਚੁ ਸਖੇ ਗੁਰੁ ਭਾਯੀ ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰਿ ਸਮਾਯੀ ॥ ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਜਗਜੀਵਨੁ ਰਿਦੁ ਅੰਤਰਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਯਆ ॥12॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਸਬਦਿ ਪਤੀਯੈ ॥ ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਕਿਸੁ ਕੀ ਕੀਯੈ ॥ ਚੀਨਹੁ ਆਪੁ ਜਪਹੁ ਜਗਦੀਸਰੁ ਹਰਿ ਜਗਨਾਥੁ ਮਨਿ ਭਾਯਆ ॥13॥ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡਿ ਖੰਡਿ ਸੋ ਜਾਗਹੁ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝਹੁ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣਹੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਭੋਗੇ ਭੋਗਣਹਾਰਾ ਰਹੈ ਅਤੀਤੁ ਸਬਾਯਆ ॥14॥ ਗੁਰਮਤਿ ਬੋਲਹੁ ਹਰਿ ਜਸੁ

Gurdwara Mangumath

ਉਦਾਸੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਗੂ ਮਠ। ਹੇਠਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਥਾਨ, ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਬ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਤਸਵੀਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਬਾਬਾ ਲਖਮੀ ਚੰਦ, ਬਾਬਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਜੁਰਗ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। 12 ਸਤੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਅਫਵਾਹ ਉਠੀ ਸੀ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਉਲੀ ਸਮੇਤ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਫੁੱਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਖਰ 22 ਦਸੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੁੱਢ ਫਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਖਬਾਰਾਂ ਬ੍ਯਾਨ ਆਯਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਏਗੀ।

बाउली साहब, पुरी। शहर निवासियां दी बेनती ते गुरू साहब ने उह जगा प्रगट कीती जिथे जमीन विच मिट्टा जल मौजूद सी।

सूचा ॥ गुरमति आखी देखहु ऊचा ॥ स्रवनी नामु सुनै हरि बानी नानक हरि रंगि रंगाया आ ॥

रंग रंग दे प्रचारकां दरम्यान गुरू साहब ने धरम दे मारग ते सच्च दी अहमियत, गुरू धारन करनां अते इथों तक कह दिता कि गुरमत रांही तुहानूं भगवान राम, कृष्ण जिवे अवतारां दी असलियत दा वी पता लग जाएगा।

गुरू साहब दी सिख्यावां दा अजेहा असर प्या कि ओड़िया लोक जेहड़े जगन नाथ भगवान नूं विशनूं दा अवतार मत्रदे सन, विचारधारा ही छड्डु गए ते हुन राजा प्रताप रुद्र देव ने ऐलान कर दिता कि जगन नाथ, भगवान विशनूं तों वी उत्ते है। हुन जगन नाथ दी परिभाशा कुझ इस तरां दी बण गई: ♦

"जगन नाथ तां सुत्र पुरख है, उह निराकार है, उह निरंजन है, उह पूरन ब्रहम है, इसे तों होरनां अवतारां जिवे राम कृष्ण आदि ने जनम ल्या।"

जदों कलिजुग ने तां कोशिश कीती कि गुरू साहब पुरी जोगे ही हो जाण

पुराने सम्यां विच प्रसिद्ध हिन्दू तीरथां ते वक्ख वक्ख

♦ ग्यान रतनावली विच्च इथे फिर इक्क साखी दिती है कि जिये समुन्दर किनारे गुरू साहब बैठे सन ओथे नेडे ही इक्क लाश पई सी। कुझ समे बाद इक्क बघ्याड़ आया लाश सुंघी पर खाधी नां ते चला गया। ओथे फिर केहा गया कि मरन वाला बन्दा बड़ा अक्रितघन सी। फिर कलजुग नाल मेल वी दस्स्या है। कलजुग दे वरतारे बारे रतनावली ते होर साखियां विच्च लिख्या है कि कलजुग ने गुरू साहब नाल वायदा कीता कि जिये संगत जुड़ बैठी होवेगी मैं ओथे दाखल नही होवांगा हां अरदास उपरंत जदों प्रशाद वरतींदा होवेगा किरपा करके मैं नूं ओथे खुल्ल दे देणा।

कयी जनम साखियां ने फिर बुध धरम वाली कहानी इथे गुरू साहब नाल जोड़ दिती है जिथे इक पाखंडी ब्राहमन दा मायआ वाला प्याला अलोप हो जांदा है। विदवानां ने इह साखी रद कीती है।

© <https://en.wikipedia.org/wiki/Jagannath>

हिन्दुसतानी इलाक्यां दियां आपणियां आपणियां धरमसालां हृन्दियां सन। एसे करके ही फिर गुरू साहब दी पुरी फेरी मौके ओथे वी पंजाबियां दी आपनी धरमसाला सी। इस दा मालक कलिजुग नां दा पंजाबी ब्राहमन सी।

जदों गुरू साहब ने पूरब दे अध्यातम जगत नूं सर कर के पुरी पहुंचे ते ओथे वी बाबे नानक दी जै जैकार हो गई तां पंजाबी पंडत नूं वी मान महसूस होया। उह वी गुरू साहब दा शरधालू बण गया। जिन्ना चिर गुरू साहब पुरी विखे रहे कलिजुग गुरू साहब दे नाल नाल ही रेहा। गुरू साहब करके कलिजुग दी वी पुरी विखे पुच्छ गिच्छ हो रही सी।

इक दिन गुरू साहब नूं पांडा आपने घर लै गया। आपनी अमीरी वल निगा मरवा के कहन लगगा कि साहब जी इथे मायआ दा कोयी अंत नही। बेशक्क सोने दा महल पा लयो। इथे ही रहो। किते नां जायो। तुसी जेहो जेहा घर चाहोगे असी बणवा के द्यांगे। ओथे फिर गुरू साहब दा विराग छुट्या ते सबद बोल्या:-

१९९९सतिगुर प्रसादि ॥ रागु सिरीरागु महला पहला 1 घरु 1 ॥ मोती त मन्दर ऊसरह रतनी त होह जड़ाउ ॥ कसतूरि कुंगू अगारि चन्दनि लीपि आवै चाउ ॥ मतु देखि भूला वीसरे तेरा चिति न आवै नाउ ॥1॥ हरि बिनु जीउ जलि बलि जाउ ॥ मै आपना गुरु पूछि देख्या अवरु नाही थाउ ॥1॥ रहाउ ॥ धरती त हीरे लाल जडती पलघि लाल जड़ाउ ॥ मोहनी मुखि मनी सोहै करे रंगि पसाउ ॥ मतु देखि भूला वीसरे तेरा चिति न आवै नाउ ॥2॥ सिधु होवा सिधि लायी रिधि आखा आउ ॥ गुपतु परगटु होइ बैसा लोकु राखै भाउ ॥ मतु देखि भूला वीसरे तेरा चिति न आवै नाउ ॥3॥ सुलतानु होवा मेलि लसकर तखति राखा पाउ ॥ हुकमु हासलु करी बैठा नानका सभ वाउ ॥ मतु देखि भूला वीसरे तेरा चिति न आवै नाउ ॥4॥1॥

मरदाने ने कलिजुग नूं समझायआ कि पंडत जी असी निरंकार अकाल पुरख दा मिशन लै के निकले हां। ऐशो अराम दी जिन्दगी साडा निशाना नही। इह पांडा गुरू साहब दे ओथों आउन तों बाद सिक्खी दा प्रचार जगन नाथ पुरी विखे कर्या करदा रेहा।

गुरू साहब दी बखशश सदका कलजुग दे घर उलाद होयी जिस दी पीड़ी अज तक्क जारी है। 1870 ई विच्च ग्यानी ग्यान सिंघ इसे अंस विच्चों भगवान दास कलजुग दे घर ठहरे सन।

एसे पांडे ने गुरू साहब नूं सहज सुभाय दस्स्या कि पुरी विच्च पीन वाले पानी दी बड़ी किल्लत है। सभ पासे पानी खारा है। ओदों सहब ने इक्क खास थां ते इशारा कर के केहा कि इथे खूह पुट्टो। पानी मिट्टा निकलेगा। उथे फिर बाउली उसारी गई जो अज तक्क मौजूद है। किसे वेले शहर दा बहुता भाग इस बउली ते ही निरभर

ਰਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਚਨ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬੰਗਾਲੀ ਸੰਤ ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ (1486-1534)

ਸੀ।◆

ਪੁਰੀ (ਉੜੀਸਾ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬੰਗਾਲੀ ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹ

ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਭਗਤ ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਮੇਲ

ਉਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਭਗਤ ਹੋਏ ਹਨ: ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਚੈਤਨਿਆ ਇਸ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਹੀ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਚੈਤਨਿਆ ਦੇ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਨਦਾਵਨ ਦਾਸ ਠਾਕੁਰ (1507 -1589) ਈ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ "ਚੈਤਨਿਆ ਭਾਗਵਤ" ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚੈਤਨਿਆ ਦੇ ਮੇਲ ਬਾਬਤ ਦਿਲਚਸਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੈਤਨਿਆ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਇੱਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸੇਵਕ ਔਦੇ-ਅਤਾ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਈ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਟਹਲ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਜਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚੈਤਨਿਆ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਸਾਥ "ਸਾਰੰਗ" (ਭਾਵ ਸਾਰੰਗੀ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਮਰਦਾਨਾ ਦੇ ਰੇਹਾ ਸੀ) ਕੁਝ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਕਿੱਤਾਬ ਵਿਚ:

ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਾ ਜੇ ਬਿਸਮਬਰ ।

ਕੀਰਤਨ ਮਢਯਾ ਬੇਹ ।
ਨਾਨਕ, ਸਾਰੰਗ ਇਹ ਦੋਈ ।
ਰੂਪ ਯ ਸਨਾਤਨ ਦੋ ਭਾਈ ।
ਜਗਾਧੀ ਮਧਾਧੀ ਇਕਤਰ ।
ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਅੰਤੀ ਏ ਨਰਿਤ੍ਯਾ ।
ਨਗਰ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ।
ਜਾਂਗਲੀ ਯਜਸ ਨਨਦੀਨੀ ਤਾ ਪਾਸ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹੇਤੀ ਗੈਹਨ ।
ਗੋਪਾਲ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਤੈਮ ।
ਸਾਹਗਤ ਮਤ ਬਲਰਾਮ ।
ਬੇਹਾਰ ਨੀਲਗਿਰੀ ਧਾਮ ।

(ਮਤਲਬ - ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰਬਾਬੀ (ਮਰਦਾਨੇ) ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇ ਸਨਾਤਨ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਤ੍ਰਿਤ (ਨਾਚ) ਵਿਚ ਸਾਥ ਨਿਭਾਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਭੈਣਾਂ ਜਗਾਧੀ ਦੇ ਮਧਾਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਅਨੰਦ ਮਾਝਿਆ। ਕਯੁਕਿ ਗੁਪਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਨੇਹ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਸੋ ਨਿਤ੍ਯਾਨੰਦ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਗਨ ਨਾਥ ਪੁਰੀ ਵਿਚ।-(ਅਧਿਆਇ 64, ਚੈਤਨਿਆ ਭਾਗਵਤ)

ਨਗਰ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਣਾ ਉਂਜ ਹੈਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਯੁਕਿ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੁਧ ਦੇਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਦੇਵਾ (1467- ਈ ਸੀ।

ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ

ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਣ ਵਲ ਕੋਧੀ 30 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚਲ ਕੇ ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ ਵੇਖੀ। ਅਨੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਚਿਲਕਾ ਕਿਨਾਰੇ ਸਿੱਧ ਜੋਗਿਆਂ ਦਾ ਕੋਧੀ ਵੱਡਾ ਮੁੱਠ ਸੀ। ਇਥੇ ਬੁੱਢਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੇਹਾਰਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰਾਤ ਅਤੇ ਜੈਨਮਤ ਦੇ ਮੰਦਰ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੁੱਢਮਤ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ,

- ਹਿੱਤਮੁਖ**
1. ਚੈਤਨਿਆ ਮਹਾਂਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਾਲਿਆਂ ਜੋਗੀ ਭਰਥਰੀ ਹਰੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- ਸੋਢੀ ਮੇਹਰਬਾਨ
 2. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਿਖਾਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ (ਚੈਤਨਿਆ ਮੇਲ) ਤੋਂ ਅਨੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਕਦੋਂ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਬਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਕਯੁਕਿ ਚੈਤਨਿਆ ਦਾ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ 1511 ਈ ਦੇ ਲਾਗੇ ਚਾਗੇ ਇਥੇ ਸਨ।
ਹੋਰ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੋ ਸਬੂਤ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾ ਦੀ ਸੁਨੇਹਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਫਰਵਰੀ 1511 ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਨੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ 1511 ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਾਹਬ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਆਏ ਸਨ।
ਅਨੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ 1512 ਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਓੜੀਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਰਤੇ ਸਨ।
◆ ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਫਾ 174 ਦੀ ਸਫਾ ਪੈਂਡ ਵੇਖੋ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਓੜੀਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਰਤੇ ਸਨ।

जोगीमत ही बण्या सी। बोधियां दे वेहारां ते बाद विच जोगी ही काबज होए सन। सो इथे गुरू साहब ने जोगियां अते जैनियां नूं नाम दा सिधांत समझायआ।

पंजाब नूं परतणा

क्युकि मरदाना वी नागालैंड अते माघ देस अते ब्रहमा दी यातरा वेले कुझ अक्क जेहा गया सी अते पिछे परतन लई जिद्द कर रेहा सी। मरदाने दी जिद्द अते विगड़ रहे राजनीतक हालातां करके गुरू साहब दक्खन दे होर इलाके अते लंका नूं जान दे बिजाए, इथों ही सिद्धे पंजाब नूं हो तुरे।

ध्यान होवे कि उड़ीसा दे गजपती बादशाह दा राज दूर दक्खन विच वी फैल्या होया सी। फिर दक्खन दी प्रसिद्ध र्यासत विजेनगर दा प्रसिद्ध बादशाह कृष्णा देवा रायआ नवां नवां गद्दी ते बैठा सी। उसने अरंभ विच ही गजपती र्यासत तों दक्खन दे इलाके अजाद कराउन दी ठान लई अते 1512 ई दे शुरू विच ही उदेगिरी दे प्रसिद्ध किले ते हमला कर दिता। ध्यान रहे इह उदेगिरी तिरूपती तों 130 कि. मी. उत्तर है। (इक उदेगिरी पुरी तों 80 कि. मी. समुन्दरी तट ते पच्छम दक्खन विच है।) इस हमले करके कट्टक अते पुरी विच भड़थू जेहा पै गया। जिस करके गुरू साहब ने ओथे उड़ीसा विच होर समां रहना ठीक नही समझ्या अते नां ही दक्खन वल जान दे हालात मकबूल सन। साहब ने उह रसता अपणायआ जिस रसते साधू संत मथुरा आदि नूं आम तुरे रहन्दे सन। इह रसता कुझ दूरी तक यू पी दे होर प्रसिद्ध नगरां जिवे प्रयागराज, अयोध्या अते बनारस लई सांझा सी।

सो चिलका झील तों बाद गुरू साहब पहाड़ पासे नूं हो मुड़े ते उड़ीसा दी र्यासत राज-रणपुर दे राजे नूं मिले। रणपुर जगन नाथ पुरी तों कोयी 55-60 किलोमीटर पहाड़ विच है। गुरू साहब दे मेल बारे कुझ ज्यादा जाणकारी हासल नही हो पाई। इनां ही पता लग्गदा है कि इह राजा वी पुरी दे महाराजे दे अधीन सी।

सम्बलपुर - उस तों बाद गुरू साहब इलाके दे होर राज्यां ते साधूआं दे टिकाण्यां ते जे लोकां नूं मनमत तों वरजदे होए निरंकार नाल जोड़दे होए, महांनदी दे

लगदै ग्यानी ग्यान सिंघ ने संमल पुर नूं सभाग पुर लिख दिता है। ओड़ीसा विच सुभाग पुर नां दा कोयी इतहासिक कसबा जां शहर है ही नही। उंज पुरी तों चलके गुरू साहब दा सुभाग पुर रुकना लिख्या है। सम्बल पुर विखे बकायदा सिक्ख संगत ते यादगारी गुरदुआरा वी शसोभित है। सो साफ जाहर है सुभागपुर असल विच सम्बलपुर है। ग्यानी जी वाली गलती सुरिन्दर सिंघ कोहली ने वी कर दिती।

सम्बल पुर दे गुरू नानक दरबार गुरदुआरा तसवीर तां प्रापत होयी है पर इह तसदीक नही हो पायआ कि गुरदुआरा साहब इतहासिक है जां वैसे संगत ने बणायआ।

नाल नाल चलदे, सम्बलपुर (ओड़ीसा) पहुंचे। सम्बलपुर वी उघा इतहासिक नगर है जिस दा जिकर पुरातन ग्रंथां ते टोलमी (यूनान दे सिकन्दर महान दे वेले जो आया) ते ह्यून सांग जेहे यातरूआं ने कीता है। संमलपुर जां सम्बल पुर हीर्या दी खान करके वी इतहास विच जाण्या जांदा रेहा है। इथों दियां खाणां दा जिकर बकायदा 17वीं सदी दे फरांसीसी वपारी जीन बैपटिसट तेवनियर ने वी कीता है। इह हिन्दू धारमिक इतहास विच एनी अहमियत रखदा है जित्ये लिख्या मिलदा है कि विशनूं दा अगला अवतार कलकी संभल (सम्बलपुर) विखे पैदा होवेगा। महातमा बुध ने वी काल चक्र तंतर दा ग्यान राजा इन्दरभूती नूं दे के सम्बल दा धरमराजा बना दिता सी। महाभारत विच वी इस दा साफ जिकर है।

कहन तों मतलब एना महत्तवपूरन धारमिक केंदर होवे ते गुरू साहब पुरी तों अमरकटक नूं ते संमलपुर जां सम्बलपुर जां सम्बल नां रुके होन इह तां हो ही नही सकदा।

जदों गुरू साहब इस नगर विच सन तां शहर दे किसे महत्तवपूरन बन्दे (राजा आदि) दा जवान मुंडा मर गया जिस कारन उस दी मां बहुत रुदन कर रही सी ते सारे शहर दी हमदरदी उस बाबत जागी होयी सी। उस मौके गुरू साहब ने अणभोल लोकां नूं करतार दे हुकम बारे जाणकार करायआ ते इह शबदे रच्या:-

आसा महला 1 ॥ न किस का पूतु न किस की मायी ॥ झूठे मोह भरमि भुलायी ॥ 1 ॥ मेरे साहब हउ कीता तेरा ॥ जां तूं देह जपी नाउ तेरा ॥ 1 ॥ रहाउ ॥ बहुते अउगन कूकै कोयी ॥ जा तिसु भावे बखसे सोयी ॥ 2 ॥ गुर परसादी दुरमति खोयी ॥ जह देखा तह एको सोयी ॥ 3 ॥ कहत नानक ऐसी मति आवै ॥ तां को सचे सचि समावै ॥

लोको छनिच्छर दी पूजा छड्डो।

उहनूं पूजो जिस ने छनिच्छर पैदा कीता सी

संमल पुर दे शनी मन्दर नूं जदों गुरू साहब वेख रहे सन प्रदेसी साधू वेख के गुरू साहब दे दुआले भीड़ इकट्ठी हो गई। पुजारी गुरू साहब नूं मन्दर बारे जाणकारी दे रेहा सी। इकट्ठे होए लोक वी दिलचसपी नाल सुन रहे सन। पुजारी ने शनी देवता दी कहानी सुणायी कि इक्क सूरज नां दा राजा सी जेहदे अट्ट पुत्तर सन। अट्टां विच्छों शनी नां दा पुत्तर बहुत ही बदशकल काला कलूटा ते ड्रावना जेहा सी। जदों राजा मर्या तां शनी दी मां वी नाल ही सती हो गई। राजे दा वड्डा पुत्तर तखत ते बैठा। बदसूरत छनिच्छर दी कोयी पुच्छ गिच्छ नही सी करदा। भरजाईआं बच्या खुच्यां भोजन छनिच्छर दे सुट्टे द्या करदियां सन। पुराने शराने कपड़े उहनूं दे देणे। काले रंग तां दा पहलां ही सी उते

ਉਸਨੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣੀ ਤੇ ਵਕ਼ਖ਼ਰੀ ਹੀ ਡਹਕ ਮਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਚੁਨਿਓਰ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਕੋਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਤਕਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਰ ਕੇ ਚੁਨਿਓਰ ਨੇ ਰਛ ਡੀ ਭਗਤੀ ਡਾ ਰਾਹ ਅਪਠਾਯਆ। ਚੁਨਿਓਰ ਮਹਾਨ ਭਠ ਗਯਾ।

ਪੰਡਤ ਨੇ ਭਡੇ ਮਾਨ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਸਭ ਡੇ ਸਾਹਮਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੂੰ ਸੁਠਾਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀ ਚੁਨਿਓਰ ਡੀ ਭਿਯਾਏ ਉਸ ਪੁਰ੍ਹ ਨੂੰ ਕਯੋ ਨਹੀ ਪੂਯਡੇ ਯੇਹ ਡੀ ਪੂਯਾ ਖੁਫ਼ ਚੁਨਿਓਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਭਠ ਗਯਾ ਸੀ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਡੇ ਸਿਫ਼ ਡੇ ਸਵਾਲ ਨੇ ਸਭ ਡਿਆਂ ਅਕੁਖਾਂ ਖੋਲ ਡਿੱਤਿਆਂ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਸਰਭ ਵਯਾਪਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਡੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚੁ ਸ਼ਭਡ ਗਾਯਆ:-

ਭਿਲਾਵਲੁ ਮਹਲਾ 1 ਠਿਤੀ ਘਰੁ 10 ਯਤਿ ਆਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਸਾਡਿ ॥ ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰੁ ਨਿਰਾਲਾ ॥ ਅਮਰੁ ਅਯੋਨੀ ਯਾਤਿ ਨ ਯਾਲਾ ॥ ਅਗਮ ਅਯੋਚਰੁ ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖਯਾ ॥ ਖੋਯਤ ਖੋਯਤ ਘਟਿ ਘਟਿ ਡੇਖਯਾ ॥ ਯੋ ਡੇਖਿ ਡਿਖਾਵੈ ਤਿਸ ਕਯੁ ਭਲਿ ਯਾਯੀ ॥ ਗੁਰੁ ਪੁਸਾਡਿ ਪੁਰਮ ਪਡੁ ਪਾਯੀ ॥1॥ ਕਯਾ ਯਪੁ ਯਾਪਯੁ ਭਿਨੁ ਯਯਦੀਸੈ ॥ ਗੁਰੁ ਕੈ ਸਭਡਿ ਮਹਲੁ ਘਰੁ ਡੀਸੈ ॥1॥ (ਸਗਗਸ-838)

—◆—

ਅਮਰਕੰਟਕ- ਯਿਠੇ ਲੋਕ ਅਸਮਾਨੀ ਭਿਯਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਮਨੁ ਡੇ ਸਨ

ਸੰਮਲ ਪੁਰ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਭਾਰਗਡੁਹ, ਸਾਰੰਗਡੁ, ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਵਰੀਨਰਾਯਨ ਤੋਂ ਮਹਾਂਨਡੀ ਅਤੇ ਯੌਕ ਨਡੀ ਡੇ ਸੰਗਮ ਤੋ ਡਰਯਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਗੇ ਇਤਹਾਸਿਕ ਨਗਰ ਮਲਹਾਰ, ਅਯੁ ਡੇ ਭਿਲਾਸਪੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਭਲ ਪੁਰ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ, 370 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਡਾ ਸਫਰ ਸੰਙ-ਨਾ ਯੰਗਲੀ ਇਲਾਕਾ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਮਡੁ ਪੁਰ ਡੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਠਾਨ ਅਮਰ-ਕੰਟਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਉਹ ਪੁਸਿਠ ਸਠਾਨ ਹੈ ਯਿਠੋਂ ਨਰਮਡਾ ਡਰਯਾ ਨਿਕਲਡਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੁ ਵਰਤਿਆਂ ਯਾ ਰਹਿਯਾਂ ਭਹੁਤਿਆਂ ਡੇਸੀ ਯਡੁਹੀ ਭੂਟਿਆਂ ਇਸੇ ਪਹਾਡੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੁ ਪੈਡਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕੇਂਡਰਾਂ ਵਿਚੁੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁਰਮੁਖ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਠਰਾਯ ਗਿਠਡੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਠਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚੁ ਵੀ ਇਹ ਡਾ ਯਿਕਰ ਮਿਲਡਾ ਹੈ। ਇਠੇ ਪਹੁੰਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਡਾ ਮੁਖੁ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਸਾਠੁਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਡੇ ਲਡੁ ਲਾਉਣਾ ਸੀ ਯੋ ਠਰਾਂ ਠਰਾਂ ਡਿਆਂ ਕਠਿਨ ਤਪਸੁਠਾਵਾਂ ਵਿਚੁ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਯਨਮਸਾਖਿਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਡੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਭਾਰੇ ਕੋਧੀ ਯਾਠਕਾਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀ ਡਿੰਦਿਆਂ ਪੁਰ ਸਾਹਭ ਨੇ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਕਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਡਾ ਯੋ ਹੋਕਾ ਡਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ ਅਯੁ ਤਕਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੁ ਯੰਯਡਾ ਹੈ। ਇਠੋਂ ਤਕਕ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਡੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੋਧੀ ਸੈਕਡਾ ਸਾਲ ਭਾਡ ਇਠੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਰ ਉਠੀ 'ਸਤਿਨਾਮੀਏ'। ਯਿਸ ਡੇ ਭਾਨੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਾਯਆ। ਗੁਰੂ ਘਾਸੀਰਾਮ (1756- 1836 ਈ ਏਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੁ ਹੀ ਹੋਯਾ ਹੈ ਯੋ ਯਾਤ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੁਕਤਡੁਆਰ, ਅਮਰਕੰਟਕ

ਪਾਤ ਡਾ ਖੰਡਨ ਕਰਡਾ ਸੀ, ਸਤਿਨਾਮ ਡਾ ਯਾਪ ਯਪਾਡਡਾ ਸੀ, ਸਚੁ ਤੇ ਯੋਰ ਡਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਨ ਤੋਂ ਮਤਲਭ ਭੀਯ ਕਾਫੀ ਡੇਰ ਭਾਡ ਉਗਯਾ। ਉਂਯ ਠੋਡਾ ਭਹੁਤ ਰੂਪ ਅਕਾਰ ਵਕ਼ਰਾ ਸੀ ਪੁਰ ਉਪਯ ਭੀਯ ਸਤਿਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਧਯਾਨ ਰਹੇ ਭਠਾਤ ਕਭੀਰ ਸਾਹਭ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਡਾ ਡੈਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਏਸੇ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੁ ਇਕ ਪੁਯਾਰੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਡਲਾਂ ਤੇ ਅਸਮਾਨੀ ਭਿਯਲੀ ਭਾਰੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਸੀ। ਕਿ ਵੇਖੋ ਫਲਾਨੇ ਭੰਡੇ ਨੇ ਪੂਯਾ ਨਹੀ ਕਰਵਾਯੀ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨਰਾਯ ਹੋ ਰੇਹਾ ਹੈ। ਅਖੇ ਭਿਯਲੀ ਤੇ ਗਰਯ ਭਗਵਾਨ ਡੀ ਨਿਰਾਯਗੀ ਡਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਠਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਡੁਡਾ ਸੀ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਡੀ ਨਰਾਯਗੀ ਡਾ ਉਪਾਯ ਯੋ ਡਸਡਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚੁ ਫਿਰ ਲੁਡੁ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਯਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਯਾਉਣਾ ਚਾਹਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਲਟਾ ਵਿਰੋਠ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚੁ ਉਹ ਯਲੀਲ ਹੋਯਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਡਲ ਤੇ ਭਿਯਲੀ ਯੇਹੇ ਕੁਡਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਭਾਰੇ ਗਯਾਨ ਡਿੱਤਾ। ਕਿ ਭਿਯਲੀ ਯਾਂ ਭਡਲ ਕੋਧੀ ਰਛ ਨਹੀ ਹੁੰਦੇ। ਰਛ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ। ਲੋਕਾਧੀ ਨੂੰ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਡੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯੋਡੁਯਾ ਤੇ ਚਡੁਹਡੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਾਲੇ ਯੀਵਨ ਡੀ ਭਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਟਨੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਭਡ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਅਮਰਕੰਟਕ ਵਿਖੇ ਵੀ ਡੁਹਰਾਯਆ। ਸਾਹਭ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲੀ ਭੋਲੀ ਹੀ ਵਰਤੀ ਹੈ:-

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਭਿਮਲ ਮਯਾਰਿ ਭਸਸਿ ਨਿਰਮਲ ਯਲ ਪਡਮਨਿ ਯਾਵਲ ਰੇ ॥ (ਪੁਰਾ ਸ਼ਭਡ ਡੇਖੋ: ਸਫਾ 129 ਯਿੰਡਗੀਨਾਮਾ)

ਇਲਾਕੇ ਡੇ ਰਾਯੇ ਮੈਨ ਪਾਲ ਨੇ ਯਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਡਾ ਯਸ ਸੁਠਯਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆ ਚਰਨੀ ਲਗਾ।

ਮਨਮੋਹਨੇ ਅਮਰਕੰਟਕ ਵਿਚੁ ਹੀ ਹੈ ਕਪਿਲ ਧਾਰਾ ਯਿਠੇ ਕੇਹਾ ਯਾਂਡਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਕਪਿਲ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਸੰਖਿਅਕੀ ਪੁਰਾਨ ਡੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਇਠੇ ਮੌਯੂਡ ਸਾਠੁਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਭ ਨੇ ਘਟ ਘਟ ਵਿਚੁ ਭਿਰਾਯਮਾਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਭਗਵਾਨ ਭਾਰੇ ਡਸੁਠਾ ਯੋ ਨਿਰਾ

कौडा राखश- बी:40 जनम साखी तसवीर

बराजमान ही नहीं किरपालू ते घालू वी है इस प्रकार सांखिअंकी सोच दा खंडन कीता।

कौडा राखश

क्युकि मरदाना घर जान वासते बहुत काहला पै चुक्का सी। इहो कारन है कि पुरी तों बाद गुरू साहब ने सिद्धा पंजाब दा रसता अपणायआ।

मरदाने दी काहल करके ही अमरकंटक वी गुरू साहब ज्यादा नहीं टिके। अमरकंटक तों गुरू साहब ने जबल पुर वल दा रुख कीता। हालां मरदाने ने इथों दे इलाके नूं पसन्द कीता। इथे खान नूं कई किसमां दे फल फरूट मिले। पर सफर तों मन अक्क चुक्का सी। अमरकंटक गुरू साहब नाल नराज होया कि "तुहानूं जित्थे साध संत मिलदे ने तुसी ओथे ही डेरा जमा बहन्दे हो। इस तरां तां असी सारी उमर पंजाब नहीं पहुंच पावांगे। मेरा तां अजे व्याह दा चाय वी नहीं लहआ। जे तुसी नहीं जाना तां मै नूं इकल्ले नूं जान द्यो।"

गुरू साहब उहदी जिद्द अगगे मन्न गए।

किरपाल सिंह (पन्ना 85) ने इह घटना केरला देस विच्च होन दी गल कही है जो गलत है। पहली गल तां कौडा ना भील कबीले विच्च घर घर विच्च है ते दूसरा जबलपुर विच्च इह सथानक रवायत है कि इह घटनां जबल पुर विच्च ही वापरी सी। क्युकि कौडा बाद विच गुरमत दा वड्डा प्रचारक बण्पा। जबलपुर विच उस दी याद विच पुरातन गुरुदुआरा साहब वी मौजूद है।

संडने जंगल विच्च जा रहे सन कि रसते विच इक योग थां देख गुरू साहब बैठ निरंकार दा ध्यान कर रहे सन कि मरदाना फल मेवे दी तलाश विच गाडी राह तों दूर परे जंगल विच चला गया। जानी जान गुरू ने हालां मरदाने नूं वरज्या सी प्रचल्लत राह तों हटवां नहीं जाणा, क्युकि संडना जंगली इलाका सी। पर चंचल मन्न किथे मन्नदा है। फलां दे लालच विच्च राह तों जिवे हटवा होया मरदाना भील जंगली कबीले दे शिकारियां दे काबू आ गया। इह जंगली आदि वासी लोक अज्ज वी हर जानवर खा जांदे हन। उहनां वेल्यां च काबू आया बन्दा वी नहीं सन छडदे।

मरदाने नूं फड़ के आपनी बसती लै गए। जित्थे उनां दा कौडा नां दा मुखिया शिकार नूं वेख बहुत प्रसन्न होया। शिकार वी प्रदेसी जिस दा नेडे तेडे कोयी पिंड गरां नहीं सी। सारी बसती विच्च त्युहार जेहा महौल बण गया। त्यारियां शुरू हो गईं आ मनुक्खी मास बणाउन खान दियां। कडाहा ते अग त्यार कर लई गईं। बच्चे मरदाने दे सरीर नाल खेडां कर रहे सन। मसत हो रहे सन। ओधर मरदाने ने मन्न ही मन्न विच्च गुरू अगगे फर्याद कीती कि तेरा सेवादार फिर फस गया ई अज्ज रक्ख लै फिर हुकम अदूली नहीं करांगा।

ओधर जदों मरदानां कुझ देर वापस नां परत्या तां गुरू साहब मरदाने दा खुरा नप्पदे होए जा भीलां दी बसती विच्च सति करतार, धन्न निरंकार दा जैकारा छड्डु दिता। भील इक्क दम त्रभक गए कि जरूर पिच्छे कोयी पुलस जां फौजी होणगे, जेहड़ा इस साधू ने इने आतम विशवाश नाल सानूं आ ललकार्या है।

गुरू साहब दी शखसियत वेख के कौडे ने झट्ट बहन वासते केहा। एने नूं कौडे दे सेवकां ने दुहायी दे दिती कि मच्चदी अग दा भांबड़ इक्क दम बुझ गया है।

जबल पुर (मद्र प्रदेश) विच गुरुदुआरा मड़ताल है। इथों दी संगत दा मुखी खुद् भायी कौडा भील होया है। वकत पा के इथे दा कंट्रोल उदासी साधुआं कोल गया। सथानक रवायत अनुसार इथे ही कौडे राखश वाली घटना घटी सी।- (तसवीर गुरुदीप सिंह

ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਬਰਾਏ ਹੋਏ ਕੌਡੇ ਨੂੰ ਕੇਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਜੁਲਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੀ? ਕੌਡਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਥੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਤੇ ਫਲ ਫਰੂਟ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਾਂ। ਸਾਹਬ ਨੇ ਕੇਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਕਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਆਪਣੀ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਕਦੀ ਸ਼ੇਰ, ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ? ਕੀ ਕੁੱਤਾ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ? ਕੌਡੇ ਦਿੱਤਾ ਅਕੁੱਤਾ ਖੋਲਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਸਰਵੰਗ ਵਿਚ ਰਹ ਕੇ ਵੀ ਨਰਕ ਵਾਲਿਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਨੇ ਵਿਚ ਆਓ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੌਡਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਆ ਡਿੱਗਾ। ਸਾਰੀ ਬਸਤੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਚਰਨੀ ਲਗੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਉਲ ਜਲੂਲ ਜੇਹੜੇ ਆਨਾਂ ਦੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ। ਮਨ੍ਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੌਡੇ ਭੀਲ ਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਮੰਜੀ ਬਖਸ਼ੀ ਤੇ ਸਿਕੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਥਾਪਿਆ।*

ਜਨਮ ਸਾਖਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਫਿਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਏਸੇ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜ੍ਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜੰਗਲੀ ਲੋਕ ਆ ਉਮੜੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗਾ ਕਰੇ ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰਚੇ।:-

ਗੁਡੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ 1 ॥ ਮਨੁ ਕੁੰਚਰੁ ਕਾਯਆ ਉਘਾਨੈ ॥ ਗੁਰੁ ਅੰਕਸੁ ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਨੈ ॥ ਰਾਜ ਦੁਆਰੈ ਸੋਭ ਸੁ ਮਾਨੈ ॥1॥ ਚਤੁਰਾਧੀ ਨਹ ਚੀਨ੍ਯਾ ਜਾਯ ॥ ਬਿਨੁ ਮਾਰੈ ਕ੍ਯੁ ਕੀਮਤਿ ਪਾਯ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਘਰ ਮਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਸਕਰੁ ਲੇਯੀ ॥ ਨਨਾਕਾਰੁ ਨ ਕੋਝੁ ਕਰੇਯੀ ॥ ਰਾਖੈ ਆਪਿ ਵਡ੍ਯਾਧੀ ਦੇਯੀ ॥2॥ ਨੀਲ ਅਨੀਲ ਅਗਨਿ ਇਕ ਠਾਯੀ ॥ ਜਲਿ ਨਿਵਰੀ ਗੁਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮ ਬੁਝਾਯੀ ॥ ਮਨੁ ਦੇ ਲਿਯਾ ਰਹਸਿ ਗੁਨ ਗਾਯੀ ॥3॥ ਜੈਸਾ ਧਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸੋ ਤੈਸਾ ॥ ਬੈਸਿ ਗੁਫਾ ਮਹ ਆਖਉ ਕੈਸਾ ॥ ਸਾਗਰਿ ਡੁਗਰਿ ਨਿਰਭਉ ਏਸਾ ॥4॥ ਮੂਏ ਕਉ ਕਹੁ ਮਾਰੈ ਕਉਨੁ ॥ ਨਿਡਰੈ ਕਉ ਕੈਸਾ ਡੁ ਕਵਨੁ ॥ ਸਬਦਿ ਪਛਾਨੈ ਤੀਨੈ ਭਉਨ ॥5॥ ਜਿਨਿ ਕਹੈ ਆ ਤਿਨਿ ਕਹਨੁ ਵਖਾਨ੍ਯਾ ॥ ਜਿਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਤਿਨਿ ਸਹਜਿ ਪਛਾਨ੍ਯਾ ॥ ਦੇਖਿ ਬੀਚਾਰਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਮਾਨ੍ਯਾ ॥6॥ ਕੀਰਤਿ ਸੂਰਤਿ ਮੁਕਤਿ ਇਕੁ ਨਾਯੀ ॥ ਤਹੀ ਨਿਰੰਜਨੁ ਰਹਾ ਸਮਾਯੀ ॥ ਨਿਜ ਧਰਿ ਬ੍ਯਾਪਿ ਰਹਾ ਨਿਜ ਠਾਯੀ ॥7॥ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹ ਕੇਤੇ ਮੁਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਤਨਿ ਮਨਿ ਸੂਚੈ ਸਾਚੁ ਸੁ ਚੀਤਿ ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜੁ ਨੀਤਾ ਨੀਤਿ ॥8॥2॥

ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਸਾਲ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੇਹਾ। ਕੌਡੇ ਨੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਫਿਰ ਬਦਲ, ਬਿਜਲੀ, ਸੂਰਜ, ਦਰਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਭੀਜੇ ਹੋਏ ਭੀ ਤੇ ਮੁੜ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੀ। ਜਿਥੋਂ ਪੱਥ ਪਛੜ ਗਿਆ। ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੜਾਤਾਲ ਸਾਹਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਇਥੇ ਹੀ ਨਰਮਦਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਜੋਗੀ ਮਠ ਵਿਚ ਸਰਬੰਗ ਜੋਗੀ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਤ੍ਰਾਪੀ ਮਹੰਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਫਿਰ ਜੋਗੀ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਵੇਹਨੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਲੜ ਲਗਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਗੁਜਾਰਿਆ। ਇਥੇ ਵੀ ਅੱਜ ਨਰਮਦਾ ਕੰਢੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਬ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ ਗਾਵਾਰੀ ਘਾਟ।

ਜਦੋਂ ਮਰਦਾਨਾ ਬਘਾੜ ਤੋਂ ਡੁਆ

ਅਮਰਕੰਟਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਜਬਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਠੇ ਆਯਾ ਕਿ ਕੌਡੇ ਭੀਲ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਘਟੀ। ਇਲਾਕਾ ਘਨਾ ਜੰਗਲ ਸੀ। ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਮਨ੍ਹ ਦਾ ਡਰ ਉੱਤਰ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਮਸਤੀ ਚ ਗਾਉਂਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਰਦੇ ਚਲਦੇ। ਕਦੀ ਮਰਦਾਨਾ ਵੀ ਰਬਾਬ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ। ਅਕਸਰ ਮਰਦਾਨਾ ਸਫਰ ਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਤੋਂ ਕਦੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਯਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਦੀ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਚਲਣਾ। ਭੋਜਨ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਫਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰਦਾਨਾ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਦੇ ਫਲ ਠੋੜਦਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਹੋਆ। ਮਰਦਾਨਾ ਠੋੜਾ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਆਯਾ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਘਾੜ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਦਾ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਪਰਤਿਆਂ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਿਨਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰ ਸ਼ਕਾਯਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ "ਕੇਹੜੇ ਜੰਗਲ ਚ ਬਾਬਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਯਆ ਹੋਆ ਈ ਮਰਦਾ ਮਰਦਾ ਮਸਾਂ ਹੀ ਬਚਿਆ ਮੈ।"

ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਬਾਲਨ ਲੰਝੀ ਠੀਲੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪਥਰ ਨਾਲ ਅੱਗ ਬਾਲੀ। ਮਸ਼ਾਲ ਬਠਾਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਖੜਬੇ ਹੱਥ ਮਸ਼ਾਲ ਫੜੀ ਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬਰਛਾ ਫੜ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਮੱਗਰ ਮੱਗਰ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੇਹਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਡਰ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹੋਆਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਲਾ 1 ॥ ਡੁੰਗਰੁ ਦੇਖਿ ਡੁਆਨੋ ਪੇਏ ਅਠੈ ਡੁਆਸੁ ॥ ਠੁਚਉ ਪਰਬਤੁ ਗਾਖੜੋ ਨਾ ਪਉੜੀ ਤਿਉ ਤਾਸੁ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਜਾਯਾ ਗੁਰਿ ਮੇਲੀ ਤਰਿਆਸੁ ॥1॥ ਭਾਯੀ ਰੇ ਭਵਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਡੁੰਗਰੁ ॥ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਸਿ ਮਿਲੈ ਗੁਰੁ ਤਾਰੈ ਹਰਿ ਨਾਉ ॥1॥ ਰਹਾਉ ॥ ਚਲਾ ਚਲਾ ਜੇ ਕਰੀ ਜਾਨਾ ਚਲਾਹਾਰੁ ॥ ਜੋ ਆਯਾ ਸੋ ਚਲਸੀ ਅਮਰੁ ਸੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਭੀ ਸਚਾ ਸਾਲਾਹਨਾ ਸਚੈ ਥਾਨਿ ਪ੍ਧਾਰੁ ॥2॥ ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਸੋਹਨੇ ਪਕੇ ਕੋਟ ਹਜਾਰ ॥ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ ਪਾਖਰੇ ਲਸਕਰ ਲਖ ਅਪਾਰ ॥ ਕਿਸ ਹੀ ਨਾਲਿ ਨ ਚਲ੍ਯਾ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੁਏ ਅਸਾਰ ॥3॥ ਸੁਝਨਾ ਰੁਪਾ ਸੰਚੀਏ ਮਾਲੁ ਜਾਲੁ ਜੰਗਲੁ ॥ ਸਭ ਜਗ ਮਹ ਦੋਹੀ ਫੇਰੀਏ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਸਿਰਿ ਕਾਲੁ ॥ ਪਿੰਡੁ ਪੜੈ ਜੀਉ ਖੇਲਸੀ ਬਦਫੈਲੀ ਕ੍ਯਾ ਹਾਲੁ ॥4॥ ਪੁੱਤਾ ਦੇਖਿ ਵਿਗਸੀਏ ਨਾਰੀ ਸੇਜ ਭਤਾਰ ॥ ਚੋਆ ਚੰਦਨੁ ਲਾਏਏ ਕਾਪੜ ਰੂਪੁ ਸੀਗਾਰੁ ॥ ਖੇਹੁ ਖੇਹੁ ਰਲਾਏਏ ਚੋਠਿ ਚਲੈ ਘਰ ਬਾਰੈ ॥5॥ ਮਹਰ ਮਲੂਕ ਕਹਾਏਏ ਰਾਜਾ ਰਾਉ ਕਿ ਖਾਨੁ ॥

चउधरी राउ सदाईए जलि बलीए अभिमान ॥
मनमुखि नामु विसार्या ज्यु डवि दधा कानु ॥6॥ हउमै
करि करि जायसी जो आया जग माह ॥ सभु जगु
काजल कोठडी तनु मनु देह सुआह ॥ गुरि राखे सें
निरमले सबदि निवारी भाह ॥7॥ नानक तरीए सचि
नामि सिरि साहा पातिसाहु ॥ मै हरि नामु न वीसुरै
हरि नामु रतनु वेसाहु ॥ मनमुख भउजलि पचि मुए
गुरुमुखि तरे अथाहु ॥

बध्याड ने जदों अवाज सुनी तां डर के परां हो ग्या।
गुरू साहब ते मरदाना अगो वधदे गए। इस मौके
मरदाने नूं आपने घर दी वी बहुत याद आई सी। साहब
ने मरदाने नूं जीवन दी सच्चायी दस्सी कि बन्धा इक्क
दिन जाणां ही पैना है ऐना ड्रूया वी नां कर। मरदाने नूं
समझायआ कि जो इह सच्चायी जान लए गुरू दे लडह
लग्यां उहदा डर लह जांदा है। बस नाम दे आसरे
चलदे जाना है। जो जिमेवारी निरंकार ने लायी है उह
निभाउनी है। अगले पड़ाय ते रुके तां मरदाने ने
निमाने हो के गुरू साहब दे चरन फडह लए ते आपने
आप नूं भागां वाला केहा कि मै नूं अजेहे पैगम्बर दी
सेवा करन दा मौका मिल्या है।

इस इलाके विच्च राजा संगराम शाह दा राज सी जेहदी
नुंह दुरगावती दी बहादरी दियां कहाणियां मद्ध प्रदेश
विच्च पड्हाईआं जांदिंयां हन।

गुरू साहब संगराम शाह नूं मिले। पर सबूत नही
मिलदा कि उह उनूं मांडलां मिले जां जबलपुर जां
नरसिंघपुर। गुरू साहब दी आमद दी याद विच्च
नरसिंघपुर ते जबल पुर दोवी थांयी गुरदुआरा साहब
मौजूद नै। सो जबलपुर तों नरसिंघपुर, औशो रजनीश
दे शहर गाडरवाड़ा, (अज्ज दा) पिप्परिया, (अज्ज दा)
होशंगाबाद, तों भोपाल नूं पहुंच रहे सन।

—◆—

“वणजार्या मित्रा” वाला टांडा

हुशंगाबाद दे पूरब 50 कि. मी दी वित्थ ते इक्क छोटा
पुराणिक शहर सोहागपुर है। इथे वणजार्या दी बसती
दे लागे गुरू साहब बिराजे होए सन। वणजारे नच्च गा
रहे सन। ढोल ढमक्के वज्ज रहे सन। सुन के मरदाने
दा मत्र वी खुश हो ग्या कि जरूर किते खुशियां
मनाईआ जा रहियां हन। मरदाना उस खुशी वाले घर
दे बाहर पहुंच के लग्गा सतिनाम सति करतार दा
अवाजा देन। खुशियां विच मसत होए वणजार्या 'चौं
किसे ने मरदाने वल ध्यान ना दित्ता। बह खलो, अक्क
के मरदाना खाली हत्थ वापस आ ग्या। आ के गुरू
साहब नूं दस्स्या अज्ज तां फोका ही परत्यां हां। उह
वणजार्या दी बसती है ते अगले मुंडा जंमन दा धमान
कर रहे हन। उहनां नूं धमाल दी मसती तों ही वेहल
नही।

करनी रब्ब दी। अगले ही दिन उह मुंडा मर ग्या जिस

दे जनम दी खुशियां मनाईआं जा रहियां सन। घर विच
रोन पिट्टन चल रहआ सी। लोक आ आ अफसोस
कर रहे सन।

हुन वणजार्या ने गवांठ विच बैठे साधू फकीरां दी वी
सार लई। दूर दूर तक घुंमन वाले इह वणजारे मूल
विच मारवाड़ी बणीए सन। इनां दे मुखिया समेत सभ
नूं गुरू साहब ने भाने विच चलन दा उपदेश दिता।
अकाल पुरख दी खेड बारे समझाउदे होए इथे गुरू
साहब ने इह शबद केहा:-

१९सतिगुर प्रसादि ॥ सिरीरागु महला 1 पहरे घरु 1 ॥

पहलै पहरै रैन के वणजार्या मित्रा हुकमि पया
गरभासि ॥ उरध तपु अंतरि करे वणजार्या मित्रा खसम
सेती अरदासि ॥ खसम सेती अरदासि वखानै उरध
ध्यान लिव लागा ॥ ना मरजादु आया कलि भीतरि
बाहडि जासी नागा ॥ जैसी कलम वुडी है मसतकि
तैसी जियडे पासि ॥ कहु नानक प्रानी पहलै पहरै
हुकमि पया गरभासि ॥1॥ दूजै पहरै रैन के वणजार्या
मित्रा विसरि गया ध्यानु ॥ हथो हथि नचाईए वणजार्या
मित्रा ज्यु जसुदा घरि कानु ॥ हथो हथि नचाईए प्रानी
मात कहै सुतु मेरा ॥ चेति अचेत मूड मन मेरे अंति
नही कछु तेरा ॥ जिनि रचि रच्या तिसह न जानै मन
भीतरि धरि ग्यानु ॥ कहु नानक प्रानी दूजै पहरै विसरि
गया ध्यानु ॥2॥ तीजै पहरै रैन के वणजार्या मित्रा धन
जोबन स्यु चितु ॥ हरि का नामु न चेतही वणजार्या
मित्रा बधा छुटह जितु ॥ हरि का नामु न चेतै प्रानी
बिकलु भया संगि मायआ ॥ धन स्यु रता जोबनि मता
अहला जनम गवायआ ॥ धरम सेती वापारु न कीतो
करमु न कीतो मितु ॥ कहु नानक तीजै पहरै प्रानी
धन जोबन स्यु चितु ॥3॥ चउथै पहरै रैन के वणजार्या
मित्रा लावी आया खेतु ॥ जा जमि पकडि चलायआ
वणजार्या मित्रा किसै न मिल्या भेतु ॥ भेतु चेतु हरि
किसै न मिल्यो जा जमि पकडि चलायआ ॥ झूठा
रुदनु होआ द्रोआलै खिन मह भया परायआ ॥ सांयी
वसतु परापति होयी जिसु स्यु लायआ हेतु ॥ कहु
नानक प्रानी चउथै पहरै लावी लुण्या
खेतु ॥4॥1॥

गुरू साहब शबद
गाउदे सन ते हर
पहरे पिछे व्याख्या
करदे सन।

वणजार्या दियां हुन
अक्खां खुल्ल
गईआं सन। समझ
आ ग्या सी कि
खुशियां विच
इनसान नूं होश ही
नही गवा देनी

सोहागपुर विच्च चरन पादुका (तसवीर
गुरदीप सिंघ मलहोतरा)

ਚਾਹੀਦੀ। ਰਬ ਫੀ ਰਯਾ ਵਿਚ ਚਲਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁਕਖ ਨਾਂ ਤਾਂ ਯਯਾਦਾ ਗਮਗੀਨ ਹੁਨਦਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨਾ।

ਭਥੇ ਹੁਨ ਤਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹਥਯ ਲਿਖਤ ਗੁਰੂ ਗਰਥ ਸਾਹਬ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਜੇਹੇ ਧਿਆਨ ਸਿੱਧ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਯੀ ਵਿਅਕਕੀ ਲੈ ਆਯਾ ਹੈ। ਭਥੇ ਸਾਹਬ ਦੀ ਪਥਰ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਦੁਕਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸੋਹਾਗਪੁਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਭਕਕ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਸ਼ਨੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਬੜਾ ਜੌਰ ਸੀ। ਭਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਯਆ ਕਿ ਸਿਥਹਾਸ ਵਿਚ ਨਾਂ ਪਓ।ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਲੜ ਲਗਓ ਜੌ ਨਿਤ ਨਵਾਂ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਲਾਂ ਹੁਨਦਾ ਆਯਾ ਹੈ ਵਧਜਾਰੇ ਤਾਂ ਭਥੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੌਰ ਕਿਤੇ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਗਏ ਉਪਰੰਤ ਨੀਵੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਭਥੇ ਪ੍ਰਮਪਰਾ ਸਾਂਭ ਲਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੌਂ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਖਤਰੀ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਭਥੇ ਵਸਨ ਨੇ ਪਹਲਾਂ ਸਿਕਖੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸਾਹ ਗੋਤ ਦੇ ਤੇਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਯੀ ਸੀ। ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਿਕਖ ਗੁਰੂ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨਹੀ ਪਾਲ ਸਕਯਾ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਨੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਯਆ ਸੀ ਪਰ ਸਿਕਖ ਨੇ ਦਭੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਰੇ ਧਕਕ ਦਿੱਤਾ।

ਸੋਹਾਗਪੁਰ ਵਿਚ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਮੀਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਲਵਾਯੀ ਜਿਥੇ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲ ਖੌਲ ਰਕਘਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਿਕਖ ਪ੍ਰਵਾਰ ਇਸ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਰਹਨਦੇ ਹਨ। ਸੋਹਾਗਪੁਰ (ਨਰਸਿੰਗਪੁਰ) ਤੌਂ 100 ਕਿ.ਮੀ. ਤੇ ਹੋਸ਼ਾਂਗਾਬਾਦ 50 ਕਿ.ਮੀ. ਹੈ।(ਨਕਸ਼ਾ ਸੂਚਕ -22.701, 78.19)

ਹੋਸ਼ਾਂਗਾਬਾਦ ਤੌਂ 70 ਕਿ.ਮੀ. ਚਲ ਕੇ ਸਾਹਬ ਭੋਪਾਲ ਪਹੁੰਚੇ।

ਜਦੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ ਓਦੌਂ ਭਥੋਂ ਦਾ ਰਾਜ

ਟੇਕਰੀ ਸਾਹਬ ਭੋਪਾਲ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਯੋੜੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਬ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਦੁਕਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ।

◆ ਗਯਾਨੀ -155 ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ। ਮੂਲ ਸਾਖੀ ਬਾਲਾ-134, ਪੁਰਾਤਨ-65 ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ-42 ਨੇ ਇਹ ਸਾਖੀ ਰੁਹੇਲਖੰਡ ਨਾਲ ਜੌੜ ਦਿੱਤੀ ਕਯੁਕਿ ਭਥੇ ਹੀ ਨਗਰ ਟਾਂਡੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਬਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿੱਰ ਵਾਰੀ ਵਿਕੇ ਸਨ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਸੋਹਾਗਪੁਰ ਦਾ ਬਕਾਯਦਾ ਸਿਕਖੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਇਤਹਾਸ ਹੈ। ਓਥੇ ਬਕਾਯਦਾ ਪ੍ਰਮਪਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੈ (ਹੁਨਦਾ ਸੀ)। ਸੁਚੇਤ ਰਹਨਾ ਇਕ ਸੋਹਾਗਪੁਰ ਸ਼ਹੜੌਲ ਲਾਗੇ ਵੀ ਹੈ। ਸਰੋਤ - ਤਵਾਰੀਖ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੱਤਰਾ 132

ਗਯਾਨੀ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦਾ ਸਾਗਰ (ਏਮ ਪੀ) ਵੀ ਜਾਨਾ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਜੌ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਯੁਕਿ ਸਾਗਰ ਨਗਰ ਦੀ ਨੀਂਹ 1660 ਈ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਉਡੇਨ ਸ਼ਾਹ ਅਹੀਰ ਨੇ ਰਕਘੀ ਸੀ।

ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਵੇਲੇ ਪਚਮੜੀ (ਪਿਪਰਿਯਾ) ਦੀ ਕੋਯੀ ਅਹਮਿਯਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਯੁਕਿ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪਚਮੜੀ ਦਾ ਕੋਯੀ ਇਤਹਾਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਓਥੇ ਬੌਧੀ ਗੁਫਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਨੇ ਪਰ ਕੋਯੀ ਪ੍ਰਸਿਥ ਹਿੰਦੂ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਨ ਤੌਂ ਮਤਲਬ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪਚਮੜੀ ਕੋਯੀ ਪ੍ਰਸਿਥ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹ ਗਯਾ। ਇਹ ਬੇਚਰਾਗ ਹੋ ਚੁਕਕਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਗਰੇਜਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹਦੀ ਪਹਾੜੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਪਛਾਨ ਕੇ ਇਨੂੰ ਫਿਰ ਟ੍ਰਿਸਟ ਜਗਾ ਬਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੋਯੀ ਯਯਾਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੋ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਥੇ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਓਨੀ ਦਿਨੀਂ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੀ ਨਗਰੀ ਭੁਪਾਲ ਵਿਖੇ ਕੋਯੀ ਰੋਗੀ ਕੁਰਲਾ ਰੇਹਾ ਸੀ। ਤੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਯਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੌਂ ਆਉਗੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਾਨ ਚੁੱਟੇਗੀ। ਓਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਰੋਗੀ ਦਾ ਰੋਗ ਕਟ੍ਰਯਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਪਹਾੜੀ (ਟੇਕਰੀ) ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਦੇ ਪੈਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਥਰ ਤੇ ਬਧਯਾ ਹੋਯਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਤਰ 1984 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਨਾਚ ਗਾਨੇ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁਬੀ ਚਨਦੇਰੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਆ ਚੜ੍ਹ

ਭੋਪਾਲ ਤੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਓਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਥ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚਨਦੇਰੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਚਨਦੇਰੀ ਭੋਪਾਲ ਤੌਂ ਕੋਯੀ 175 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉਤਰ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਵਕਤ ਵਕਤ ਦਿਯਾਂ ਗਲਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਰ ਦੀ ਅਹਮਿਯਤ ਦਿਲੀ ਆਗਰਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਚਨਦੇਰੀ ਦਾ ਜਿਕਰ ਬਕਾਯਦਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 10ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਥ ਇਤਹਾਸਕਾਰ ਅਲ ਬਿਰੂਨੀ ਨੇ ਵੀ ਚਨਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਯਾ ਹੈ। ਜਦੌਂ ਸਾਹਬ ਆਏ, ਚਨਦੇਰੀ ਤੇ ਓਦੌਂ ਲੋਧੀ ਪਠਾਨ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ।

ਜਦੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਸ਼ਹਰ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ ਓਦੌਂ ਭਥੇ ਭਕਕ ਵਕਘਰਾ ਹੀ ਸਭਯਾਚਾਰ ਪਨਪ ਚੁਕਕਾ ਸੀ। ਮਸਤੀ ਚ ਗਾਨਾ ਵਜਾਉਨਾ ਭਕਕ ਲਹਰ ਬਨੀ ਹੋਯੀ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਇਸ ਲਹਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਡੁਬੇ ਰਹਨਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੂਰੀ ਮਸਤੀ ਨਾਲ ਗਾਯਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਸਤੀ ਫਿਰ ਇਸ ਹਦ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਗਵੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੁਦਾੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਯਾਰ ਕਰ ਲਯਾ। ਕਮਲ ਕੁਟੁਨਾ ਭਕਕ ਫੈਸ਼ਨ ਬਧ ਗਯਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਿਥ ਗਾਯਕ ਬੈਯੂ ਬਾਵਰਾ ਜਾਂ ਬੈਯੂ ਸ਼ੁਦਾਯੀ ਇਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਥੇ ਚਨਦੇਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਯਾ ਹੈ। ਓਹ ਗਾਨਾ ਵਜਾਉਨਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਭਕਕਾ ਕਰਨਾਂ ਹੈ ਵਿਅਰਥ ਹੈ, ਜੇ ਗਾਨੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਜਾਂ ਉਸਤਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਏਵੇਂ ਫਿਡੂ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਹੀ ਗਲ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਬ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਪੜੀ ਚਨਦੇਰੀ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰਚੀ।

ਮਃ 1 ॥ ਵਾਯਨਿ ਚੇਲੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰ ॥ ਪੈਰ ਹਲਾਯਨਿ ਫੇਰਨੁ ਿਸਿਰ ॥ ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ ਝਾਟੈ ਪਾਯ ॥ ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ ਹਸੈ ਘਰਿ ਜਾਯ ॥ ਰੋਟਿਯਾ ਕਾਰਨਿ ਪੂਰਹ ਤਾਲ ॥ ਆਪੁ ਪਛਾੜਹ ਧਰਤੀ ਨਾਲਿ ॥(ਪੂਰਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜੋ ਅੰਗ 465 ਸਗਗਸ)

ਨਾਚ ਗਾਨੇ ਏਸ਼ੋ ਅਰਾਮ ਵਿਚ ਡੁਬੇ ਚਨਦੇਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਚੇਤੀ

ही राना सांगा ने आ काबू कीता। राना सांगा ने मेदनी राय नूं इथे राजा बना दित्ता। मगरों जनवरी 1528 ई नूं बाबर ने राजपूत राजे मेदनी राय दा कंम तमाम कर दित्ता। बाबर ने राजपूतां विच्च साके दी रसम बारे जो लिख्या है उह साका इथे ही वापर्या जदों रात नूं मेदनी राय दियां राणियां ते बच्च्यां ने अगन कुंड विच्च छालां मार के जान दित्ती। इस रसम नूं जोहर कहन्दे ने। सवेरे फिर राजपूतां ने उस कुंड दी सवाह नूं मथे ते ला के लड़ मरन दी कसम खाधी। इस सारी घटना नूं साका केहा जांदा है।

याद रहे प्रसिध कमले गायक बैजू बावरा दी समाध वी इथे चन्देरी विच्च ही है।

चन्देरी दे नाल ही पिंड है जित्थे गुरू साहब ने डेरा लायआ ओथे अज्ज पिंड वस्या होया है ते पिंड दा नां नानकपुरा है।

चन्देरी विखे गुरू साहब होर वी इलाही कौतक कीते होणगे जो इतहास विच्च दरज नही हो सके।

चन्देरी तों गुरू साहब गवालियर गए। (चन्देरी दे नेड़े तेड़े पिंडां विच तां सिक्ख वसों है पर चन्देरी विच गुरू साहब दी कोयी यादगार नही है।)

गवालियर- गवालियर विखे गुरू साहब इथों दे हुकमरान नूं सतिनाम दी अहमियत समझायी अते सथानक धारमिक मुखियां नूं मिल के करम कांड त्यागन ते नाम दे लड़ह लगन दा उपदेश दित्ता। गुरू साहब दा डेरा, किले दे पच्छम वाले दवार दे कोल सी। सत्र 1930 ई वेले तक्क गुरू साहब दी यादगार मौजूद सी।

धौलपुर - गवालियर तों साहब धौलपुर पहुंचे। धौलपुर दी र्यासत ते वी गुरू साहब दे पहुंचन तों चोखा चिर पहलों सुलतान सिकन्दर लोधी दा राज हो चुक्का सी। धौलपुर दे राजा विनायक देव ने साल भर चंगा मुकाबला कीता सी पर 1502 विच्च उह हार गया। सुलतान राज्यां दा सोचना सी कि जे मालवा (गवालियर, उजैन, धार, मांडो) नूं जितना है तां पहलां धौलपुर दा कंठा कढ्ठना पउ। चम्बल दे कंठे सथित इस र्यासत नूं जितना ओनी दिनीं मुशकल गिण्या जांदा सी। इसे नूं जितन तों बाद ही सुलतान राज्यां नूं ध्यान आया कि राजधानी दिल्ली दी बिजाए इथे किते रक्खी जाए तां ही फिर ओदों आगरा नूं राजधानी बणायआ गया सी। आगरा ओदों इक्क पिंड ही सी। शेर शाह सूरी ने वी धौलपुर नूं ही अहमियत दित्ती सी ते ओथे ही किल्हा शेरगड़ह बणायआ सी। धौलपुर विखे छेवे पातशाह साहब सी गुरू हरगोबिन्द दा आउना वी

इतहास विच्च है। लग्गदा ओदों तक्क गुरू नानक दी धौलपुर विखे खड़ी कीती गई सिक्ख संगत मौजूद सी।

आगरा - धौलपुर तों गुरू साहब आगरा कसबे पहुंचे। इथे इक्क पीलू दे रुक्ख थल्ले गुरू साहब ने डेरा लायआ सी। इक्क बजुरग मायीं जो हर आए गए साधू दी सेवा करदी सी ने गुरू साहब ल लंगर पानी छकायआ। गुरू साहब दी आमद वेले मायीं दा पोतरा सक्खत बीमार सी जो गुरू साहब दे अशीरवाद सदका नौ बर नौ हो गया। इलाके विच्च इस गल दी दुहायी पै गई। हुंम हुंमा के दरदवन्द दुक्खी ते जग्यासू लोक गुरू साहब दे दरशनां नूं पहुंचे। साहब ने सभ नूं नाम दा ओट आसरा लैन दा उपदेश कीता ते केहा कि करम कांड धरम दे रसते ते विअर्थ हन इनां नूं त्यागो।

इस थां ते साहब दा यादगारी असथान गुरदुआरा नानक पारा, अज्ज शहर दे पुराने अते तंग इलाके विच मुजप्फर बाग रोड ते मौजूद है (नकशा सूचक)

इहो लग्गदा है जगन नाथ पुरी तों गुरू साहब ने तह कर ल्या सी कि मथुरा मेले ते पहुंचना है।

साईकल यातरी- 102 अनुसार कोयी इन्दर सिंघ नां दा गवालियर दा सिक्ख, बेईमानी करके, इस थां तों गुरू ग्रंथ साहब चुक्क ल्याया सी। हो सकदा है बाद विच्च गुरदुआरा बन्द कर दित्ता होवे।

कोहली ने गुरू साहब दा बारन (राजसथान) - कपिल धारा (नकशा सूचक: 24.971238, 76.803070) वी जाना लिख्या है। लग्गदे कोहली नूं गलत फहमी हो गई। कपिल रिशी दा मुख इतहासिक सथान अमरकंटक है जित्थे उस दा आशरम ते झरना (धारा) वी है। जित्थे गुरू साहब पहलां हो आए हन। एसे तरां ओनां ने गुरू साहब दा करौली जाना वी लिख्या है पर सानूं साहब दे करौली जान ते वी शक्क है क्युकि करौली दी अजे ओनी अहमियत नही सी। नाले राह तों बिलकुल इक पासे पै जांदा है। दूजा कोहली ने गुरू साहब दे करौली जान बाबत किसे सरोत दा जिकर नही कीता। होर खोज दी जरूरत है।

करौली र्यासत ओदों 150 कु साल पुरानी सी। पर इथों दे यादव राजा दी मशहरी चंगी सी। केहा जांदा है कि इह खानदान सिद्धा कृष्ण भगवान अंस हन।

ग्यानी जी ने गुरू साहब दा धौलपुर तों भरतपुर वी जाना लिख्या है। क्युकि ग्यानी जी ने खुद ही गुरू साहब दा नारनौल ते रोहतक जाना लिख्या है। जिस दा मतलब मथुरा तों सिद्धे जान दी बिजाए गुरू साहब चड़हदे नूं अलवर वल हो तुरे सन।

कईआं दा इह वी मत्रना है कि धौलपुर तों ही गुरू साहब इटावा (यू पी) हो के मथुरा गए सन। इस बाबत अजे होर खोज दी जरूरत है। इटावा विखे उदासी साधूआं दे सथान तां हैन। सी गुरू तेग बहादर साहब दा असथान वी इटावा विच्च है। इह गुरू नानक दी फेरी बारे अजे तसल्ली नही हुन्दी। फिर इटावा विखे साहब दी यातरा दी प्रम्परा मौजूद नही है।